

EN HAYIRLI
AZIK

Kasım
Sayı
2025
59

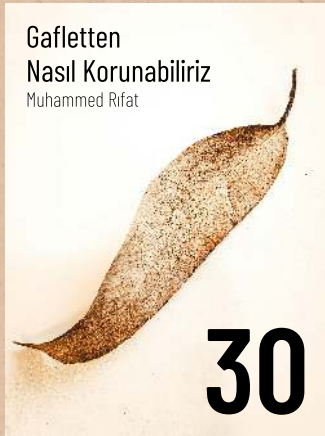
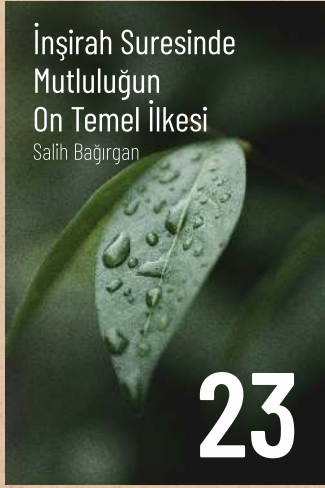
Takva

CEMAZİYELEVVEL 1447

Menhece Dair

Bilal Özbuğday

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd, ancak Allah (cc) içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah (cc) kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Salat ve selam da O'nun, bizlere rehber olması için gönderdiği peygamberi Muhammed'e (sav) olsun.

İslam toplumunda Müslümanlar içinde sürekli olarak kullanılan bir söz vardır : "Akidemiz aynı ancak menhecimiz farklı." Peki nedir bu menheç? Bu ay başlık köşemizde bu konuya değindik...

Allah Tealanın insanlar için yaratmış olduğu bir çok mucizevi nimetler vardır. Dağlar da bunlardan yalnızca bir tanesidir. Ne yazık ki insanoğlu alışılmış bir nankörlüğün içerisinde. Oysa basiret ve feraset ile etrafına bir baksa yaratılmış olan bu dağların ne kadar da mükemmel olduğunu görecektir...

Dergimizin içerisindeki, kıymetli yazarlarımızın, özenle hazırladıkları diğer yazılarımızı da okumanız ve faydalanmanız ümidiyle...

Başarı Allah'tandır.

Velhamdulillahi Rabbil âlemin...

Editor

Menhece Dair

Bilal Özbuğday

Allah azze ve celle kullarını başıboş bırakmamıştır. Yaratıp dünyaya gönderdikten sonra onlara yol gösterici kitaplar ve bu kitapların açıklayıcısı rasuller göndermiştir. Bu başıboş bırakmama sadece kulluğun nasıl olması gerektiği ile sınırlı değildir. Bu davanın nasıl hakim kılınacağı ve mücadele yöntemi hakkında da geçerlidir. Allah azze ve celle mücadelenin yöntem, usul ve menhecini de tüm peygamberlerin ortak daveti olan tevhide, peygamberlerin nasıl davet ettiklerini anlatmak suretiyle gözler önüne sermektedir.

İbadetler tevkifîdir. Namaz, oruç, zekat ve diğer sorumluluklar... Bunların tamamının hangi şartlarda ne şekilde yapılacağı Allah azze ve celle tarafından belirlenmiştir. İnsanların herhangi bir içtihat hakkı söz konusu değildir. Davet de bir ibadettir. Allah azze ve cellenin kullarına yüklediği bir sorumluluktur. Bizler davet ve yöntemini de Rabbimizden almak mecburiyetindeyiz. İslami camianın içerisinde sürekli olarak karşılaştığımız bir cümle vardır. "Akidemiz aynı ancak menheçlerimiz farklı..." Bu cümle genelde Müslümanların birbirlerinden ayrı olmalarının sebebini izah etmek için kurulan bir cümledir. Yani Müslümanların ayrı olmalarının sebebi akideleri değil, menheçleridir. Bu cümle akide yönü ile bir farklılığın olmadığını ancak menheçlerin birlikte hareket etmeye engel teşkil etmekte olduğunu anlatmak için kullanılmaktadır.

Bu cümleden hareket ile menhece dair birkaç hususu yazmak yerinde olacaktır.

Davet menheci ve mücadele yöntemi hususunda her bir ferдин ve cemaatin ictihad hakkı var mıdır?

Yoksa bu menheç belirlenmiş midir?

Bu menheç belirlenmiş ise bunun kaynağı nedir?

Bu sorular Müslümanların menheçlerini belirlemek noktasında elzemdir.

Menheç Hususunda İctihat Meselesi

Menheç hususunda insanların içtihat hakkı yoktur. Davetin yöntemi, mücadele usulleri ve şekli bu dinin sahibi Allah azze ve celle tarafından belirlenmiştir, içtihadı yoktur.

Menheç hususunda herkesin içtihat hakkı vardır dersek; bu takdirde ayrılıklarımızın menhece dayanması normaldir. Bu takdirde herkes kendi mücadele yöntemini ve dini hakim kılma usulünü kendisi belirlemekte özgürdür demiş oluruz.

Bu ifadenin gereği ve bundan daha tehlikelisi ise şeriatı seven, isteyen ve onun hakim olması gerektiğini söyleyen nice insan demokrasi ya da başka beşeri ideolojiler yardımıyla şeriatın hakim kılınabileceğini söylemektedir ki bu takdirde onlar da içtihatlarında özgür olurlar. Ve onlar da içtihat sahibidirler.

O zaman onlar da şeriatı getirmek ve bunun mücadele yöntemi ile ilgili olarak kendi batıl ideolojilerine dayanmak suretiyle bazı menheçlere dayanabilirler anlamına gelir ki bu büyük bir yanıltır.

Menheç konusunda içtihadın kapısının açık olduğunu söylemek onları da içtihadında haklı görmek anlamına gelir. Bu da büyük bir çıkmazdır, hezeyandır.

Zaten Müslümanlar onları bu konuda yanlış görmekte ve asla kabul etmemektedirler. Bunu reddederken nebevi metoda dayanmadığı ve Rabbanî olmadığı için reddetmekteyiz.

Özellikle kendisini İslam'a nispet edip de başka ideolojileri kullanmak suretiyle şeriatı hakim kılmak isteyen insanlara karşı çıkmaktayız. Ve bu yaptıklarının Rasulullah'ın (sav) yolunda olmadığı, bunu peygamberimizin yapmadığını ifade etmekteyiz. Çünkü o yol ve menhec rabbani değildir. Yani Allah kaynaklı değildir.

Ancak bu fikirde insanları Rabbani olmamak ile reddederken kendi menhecimizi kendimiz belirlediğimiz de bizlerin de Rabbani olmayacağı gerçeğini unutmaktayız. İnsanlara layık görmediğimizi kendimize münasip görmekteyiz. O kimselere vermediğimiz hakkı kendimize vermekteyiz. O insanların menhecleri rabbani olmadığı için reddi hak ediyor ise bizler de menheclerimizi kendi kendimize belirlediğimizde bizimki de rabbani olmaktan çıkar. Dolayısıyla reddedilmeyi hak eder.

Bizler menhecimizi Allah'tan ve peygamberlerinden almak zorundayız, Bu konuda asla içtihat hakkımız yoktur.

Belirlenen Yöntem

Menheclerde içtihat hakkı olmadığı gibi aynı zamanda Rabbimiz tarafından da belirlenmiştir.

Eğer menhec ve mücadele yöntemi belirlenmemiş ise bu takdirde vahyini gönderen Rabbimiz bu dinin nasıl yaşanıp, nasıl hakim kılınacağına dair eksik bıraktığı, indirmedığı hususlar vardır anlamına gelir ki bu mümkün değildir.

Rabbimiz insanların yaşam gayesi olan bir hususu, tüm peygamberlerin gönderiliş gayesi ile alakalı çok önemli bir hususu kullarına ifade etmemesi onları kaldıramayacakları ile mükellef tutmak olacaktır. Dolayısıyla bu konuda bizi başı boş bırakmamıştır. Şeriatını bilen vahye duyarlı olan hiç kimse bunu söylemez.

Rabbimiz bizlere peygamberleri yoluyla ve onların kıssalarını anlatmak suretiyle mücadele yöntemini ifade etmektedir ve yöntemi belirlemiştir.

Kuran'ın buyrukları tarihin belirli bir dönemine özel olmayıp tüm zamanları ve davetçileri kapsamaktadır. Kuran'ın ortaya koyduğu menhec, bir zaman ve mekanla sınırlı değildir. Bilakis aslında aynı şeye davet eden birden fazla peygamberin birden fazla farklı topluma yaptığı davetin şeklini ortaya koymaktadır. İşte bu usul ile de Rabbimiz bizlere mücadelenin yöntemini ortaya koymuştur.

Menhecin Kaynağı

Belirlenen bu menhecin kaynağının rabbani olması gerektiğinden bahsetmiştik. Menhec vahye, Allah'a ve Allah'ın peygamberlerine dayanmalıdır.

Aslında biz, "İçtihat hakkı yoktur" ve "Rabbimiz tarafından bu yöntem belirlenmiştir" dediğimizde kaynağına da işaret etmiş olmaktayız. Yani bizlerin hevalarına, görüşlerine, fikirlerine dayanamaz. Yada bizlerin mecbur gördüğü, bu zamanın olmazsa olmazıdır diyebileceğimiz hususlara da dayanamaz. Allah azze ve celle davetin şekli ile alakalı neyi emretmiş ise ona dayanmak zorundadır.

Rasulullah'a (sav) dayanması dahi sözkonusu değildir. Bu cümlemizi izah etmemiz gerekmektedir. Allah azze ve celle Nuh peygamberden itibaren birden fazla peygamberi birden fazla farklı topluma gönderirken anlattığı her bir kıssa ile bu davetin yöntemlerini ortaya koymuştur. Bu mücadele tarihinin sadece bir kısmını peygamberimizin daveti oluşturmaktadır olduğundan sadece onunla dahi sınırlı değildir. Dolayısıyla peygamberimizin mücadelesi dahi tek başına yöntemi belirlemekte yeterli değildir. Çünkü bahsi geçen mücadele, mücadele tarihinin sadece 23 yıllık bir aşamasını oluşturmaktadır.

Peygamberlerin hayatları bizler için bir menhec belirleme vasıtasıdır. Sadece Rasulullah'ın (sav) hayatı değil, tüm peygamberlerin hayatları bizim için bir yöntem belirleme argümanıdır. Çünkü Allah azze ve celle tüm peygamberlere aynı daveti farklı zamanlarda ve farklı beldelerde yaptırmıştır. Farklı kavimlere yapılan bu davet ve bununla ortaya konulan mücadele, bu mücadelenin yöntemini ve onu hakim kılma şeklini bizlere göstermektedir.

Çünkü tevhid daveti evrensel bir çağrıdır ve bu çağrıyı toplumlara peygamberler aracılığı ile ulaştıran Rabbimiz, her toplumda o toplumun özelliklerini, nasıl davet ulaştırmak gerektiğini, bunun neticesinde nasıl karşılık vermek gerektiğini bizlere öğretmektedir. Bunun nasıl yaşanması ve nasıl davet edilmesi gerektiğini sürekli yapılan bu çağrıların toplamından öğrenmek gerekmektedir.

Menhec rabbani olmak zorundadır.

Bu dini hakim kılma, yaşama ve davet etme yöntemi itibarıyla bunların tamamı Allah'a dayanmalıdır. Allah azze ve celle kaynaklı olmak zorundadır. Çünkü dinin sahibi O olduğundan dolayı, bu din ile alakalı tüm tasarruf O'na aittir. Peygamberler dahi bu hususta söz hakkına sahip değildir. Hiçbir peygamber aldığı emaneti kavmine iletirken geçirdiği merhalelere kendisi karar vermemiştir. Aldığı bir emri kendi tasarrufu ile icra etmek ya da geciktirmek söz konusu değildir.

Peygamberimiz davete ne zaman başlayacağına, daveti kime yapacağı, bu davetten sonra sabır merhalesine, hicret merhalesine ya da cihad merhalesine bunların hiçbirisine kendi arzusuyla ya da kendi fikriyle karar vermemiştir. Allah azze ve celle O'nu neye yönlendirmiş ise onunla hareket etmek zorundadır ve o şekilde de hareket etmiştir.

Bunun böyle olduğunu Rasulullah'ın (sav) hayatındaki bir örnek ile daha iyi anlayabiliriz. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَلَوْلَا أَنْ تُبَيِّنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا

“Eğer biz sana sebat vermiş olmasaydık, az kalsın onlara biraz meylederlecektin.”¹

Bu ayetin sebebi nüzulü ile ilgili olarak aktarılan rivayetlerden birisi de şudur ki; Mekke müşrikler tarafından peygamberimize sunulan birtakım teklifler vardı. Bir teklif de putlara sadece el sürmesi yönündeydi. Sıradan bir el sürmeden ziyade o putlara meşruluk kazandırma gayesi taşıyan bir el sürme idi bu... Allah azze ve celle Rasulullah'a (sav) bu ayeti indirerek bunun uygun olmadığını ifade etmiştir. Rasulullah (sav), bu işe azmetmedi yada bunda kanaat sahibi olmadı elbette. Ancak sadece hatırlardan geçirdiğinden ötürü Rabbimiz bu ayeti indirdi.

Bu olay bu ayet ile birlikte bize şunu ifade etmektedir; Efendimiz dahi bu davetin mücadele yöntemini belirlemek noktasında söz sahibi değildi.

Buradaki kastettiğimiz husus yani tüm peygamberlerin mücadele yöntemini ortaya çıkarmaları hususu son şeriatın diğer şeriatları nesh etmemesi manasında değildir. Son şeriat emir ve yasakları açısından tüm şeriatların üstündedir. Ancak tevhidin ve davetin mücadele yöntemini almak ve uygulamak hususunda tüm peygamberlerin hayatları ve Allah azze ve celle'nin onlarla ilgili bizlere verdiği her detay bu konuda belirleyicidir.

¹ (17/ İsra 74)

Bazı Notlar

Vakıanın gerekleri ile menhec doğru orantılıdır. Bizim kendi meyillerimiz ile yaptıklarımız bizim menhecimizi belirleyemez. Her bir fert ya da cemaat kendi kanaatleri, varmış oldukları neticeler ile hareket etmekte ve bu kanaatleri, yapmış oldukları eylemleri "İslami Hareket" olarak isimlendirmektedirler. Bugün İslami hareket icra eden nerede ise tüm yapılar ve hareket sahipleri vakıanın kendilerine yükledikleri sorumluluktan daha ziyade kendi istekleri, talepleri ve meyilleri ile İslami hareketin yöntemini belirlemektedirler.

Örneğin; bugün İslami hareket bir varsayım olarak bizlerden ulu orta yerlerde açıkça davet etmemizi istiyor ise bizler medreselere kapanarak "Ben bunu yapamam" diyerek ders vermekle yetinmeyiz. Çünkü vakıa bizden ilkinin istiyor ise ikincisi ile yetinmeyiz. İkincisini biz kendi meyillerimiz ile kararlaştırmışken ilkinin ise bizim vakıamızın gerekleri bizden talep etmektedir.

Bizler vakıanın bizden istediği hususları yerine getirerek ya da bu hususlara sebep, yardımcı hususları yerine getirerek İslami hareketi icra edebiliriz. Kendi isteklerimiz ile, kafamıza ve meylimize göre icra edemeyiz.

İslam dini karşılığı olan, ciddi, vakıaya uygun bir dindir. Aksi takdirde yaşanılmaz, gayri ciddi bir ideoloji değildir. İslami hareketin yöntemi de aynı şekildedir. Yani vakıaya uygun, karşılığı olan bir yönetime sahiptir. Karşılığı olmayan şeyler ile İslami hareket icra edilemez.

Yöntemde hata etmemiz Allah azze ve cellenin bizlere yardımını indirmemesine sebep olur. Ayrıca sorumluluğumuzu gerektiği şekilde yapmamış da oluruz. Dolayısıyla da başarıya ulaşmak ancak yöntemi doğru belirleyip, doğru icra etmekle mümkün olur.

Davetin yöntemine işaret eden iki ayeti zikrederek yazıyı tamamlamak istiyorum.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"De ki: "İşte bu benim yolumdur. Ben ve bana uyanlar bilerek Allah'a çağırırız. Allah'ın şanı yücedir. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim."²

"Ben Allah'a çağırırım." Yani Allah'ın dinine, O'nu birlemeye, O'nu tevhid etmeye ve O'nun vahyine çağırırım. Davetimizin içerisinde herhangi bir şahsi fikre, bir gruba, bir hocaya, bir cemaate çağırarak yoktur. Aksine Rabbimize, asırlardır peygamberler vasıtasıyla çağrılan tek hakikate çağrı vardır. Dolayısıyla yüceltilmesi gereken de bu din ve bu çağrıdır. Bu çağrının yanında ya da önünde cemaatlerin, şeyhlerin, şahısların yüceltilmesi olmamalıdır.

"Basiret üzere." Yani bilgi üzere, ilim üzeredir bu çağrının kaynağı. Bir davetin ilme dayanabilmesi için ise Allah'a ve peygamberine dayanmalıdır. Bu iki kaynağa dayanmayan hiçbir bilgi kesinlik ifade etmez.

Allah azze ve celle de zaten kendisinden başkasına ibadet edenleri kitabında zemmederken sürekli "Hakkında delil olmayan şeyleri." Allah'a ortak koşmaktan bahsetmektedir. Yani onlar bu eylemi yaparken kesinlikle delile dayanmamaktadırlar.

Rabbimiz başka bir ayette ise şöyle buyurmaktadır;

² (12/ Yusuf 108)

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ
عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

“(Ey Muhammed!) Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir.”³

Bu ayette de hikmet ve güzel öğütle davete dikkat çekilmektedir. Çünkü sakinlik ve dinginlikle, öfkeden uzak olarak yapılmayan davet, insanlardaki kibri ve inadı ortaya çıkarır. Bu da insanların davete ıcabet etmemesine yol açar.

Ayetin son kısmında davetçinin görevinin sadece davetten ibaret olduğuna dikkat çekilmektedir. Rabbiniz yoldan çıkanları da, hidayet bulanları ve bulacak olanları da bilendir. Davetçi yaptığı davetin neticesini somut olarak ele alamadığında bundan hayıflanmamalıdır. Çünkü o bir işçidir. İşçi kişi kendi işini en iyi yapmakla mükelleftir. Sonuçları ise bu dinin ve davetin tek sahibi olan Allah azze ve celle'ye kalmıştır.

Bir sonraki yazı görüşmek duasıyla...
Selam ve dua ile...

³ (16/ Nahl 125)

Dağlar

Ayşe Ebrar

Takva

Kasım 2025
59. Sayı

takvadergisi.org

Yeryüzünün Direkleri

"Dağları görür, hareketsiz sanırsın. O (dağlar), bulutların hareket ettiği gibi hareket etmektedir. Her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatı işte! Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan haberdardır."
"Ve dağları birer kazık kıldık."²

İnsanoğlu, yeryüzünde yürürken çoğu zaman gözünün önündeki mucizeleri fark etmez. Oysa her bir dağ, her bir taş parçası Allah'ın kudretinin bir tecellisidir. Kur'an, dağlardan bahsederken yalnızca fizikî bir varlığa değil; aynı zamanda ilahî düzenin, sarsılmaz kudretin ve hikmetle kurulmuş bir dengenin sembolüne işaret eder.

Dağlara bakan göz, hem Allah'ın azametini görür hem de kendi acziyetini idrak eder. Bu yüzden Kur'an, dağları yalnızca coğrafi bir unsur olarak değil, aynı zamanda birer ibret vesilesi olarak sunar. Dağların köklerinde gizlenen denge, zirvelerinde yansıyan haşmet, Allah'ın kudretinin sessiz birer delilidir.

Bu çalışma, Kur'an'ın dağlar hakkındaki ayetlerinde saklı olan bu ilahî hikmeti anlamaya yöneliktir. Klasik müfessirlerin yorumlarıyla modern bilimin verilerini buluşturarak dağların hem fizikî hem de mânevî yönünü idrak etmeye çalışacağız. Çünkü dağlar yalnızca toprağın değil, insanın da istikrarını hatırlatır; hem yeryüzünü sabit tutar hem de kalpleri Allah'a yöneltir.

Modern bilimin açıklamasına göre dağların yaratılmasında birçok hikmet saklıdır. Dünyadaki karaların dörtte birini dağlar oluşturur. Dağların, Nebe Suresi'ndeki "evtâden" ifadesiyle kazıklara benzetilmesindeki inceliği, jeoloji alanında yapılan

çalışmalar sayesinde anlayabiliyoruz. Araplar "evtâden" kelimesini çadırları ayakta tutan kazıklar için kullanırdı.

Dağların fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için toprağın altında da köklerinin bulunması gerekir. Kazıkların ilk bakışta köklerini görmesek de asıl fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için bu köklere ihtiyaç vardır. Dağların bu kökleri üzerinde yaşadığımız litosfer tabakası, kendisinden daha yoğun olan altındaki astenosfer tabakası üzerinde yüzerken izostatik dengenin sağlamlığında rol oynamaktadır. Bu, yeryüzündeki dengeler açısından da büyük önem taşır.

M. Hamdi Yazır'a göre dağlar, yeryüzünü sabitleyen kazıklar olarak yaratılmıştır. Bunlar yeryüzünün sallanmasını, çalkalanmasını engelleyen sabitleyicilerdir. Seyyid Kutub'a göre ise dağlar, bu biçimleriyle çadırların bağlandığı kazıklara en çok benzeyen nesnelerdir. Ayrıca yeryüzünü sallanmaktan koruduklarını ve ovanın dengesini sağladıklarını anlıyoruz. Dağlar, belli noktalarda ağır basarak depremden, yanardağlardan ya da iç tabaka sarsıntılarından bu sayede etkilenmezler, denilmiştir.

Bazı tefsirler, dağların sabit kalmasının mutlak değil, nispi olduğunu; Allah dilerse onları yerinden oynatabileceğini vurgular. Bazı müfessirler, dağların kazık benzetmesinin mecazî olduğunu; esas mesajın denge, sabitlik ve düzen olduğunu belirtir. Diğer bazı müfessirler ise ayetlerdeki "sarsılmanın" ifadesini insanın dünya hayatındaki sarsıntılara (fitne ve bela) mecaz olarak da yorumlamışlardır.

¹ 27/Neml 88

² 78/Nebe 7

Nahl Suresi'ndeki "O, sizi sallayıp çalkalar diye sabit dağlar çaktı." ifadesi, tefsircilere göre hem fizikî sabitlemeyi hem de tıpkı kök sistemi gibi yer kabuğunun dengede tutulmasını ifade eder. Bazı müfessirler, bu "kazık" imgesiyle dağların yer altı köklerinin derinlerine indiğini, yer kabuğu ile manto arasındaki ilişkiyi sağlamlaştırdığını belirtir.

Bu klasik yorumlara ek olarak modern ilimlerin katkılarını göz önüne alarak dağların jeolojisi açısından nasıl yapılandığına bakalım.

1. Jeoloji, Jeofizik ve Modern Bilimsel Yaklaşımlar

Jeofizik, "yer fiziği" anlamına gelir; fiziksel yöntemlerle yerin incelenmesidir. Jeologlara göre dağların oluşumu yaklaşık 375 milyon yıl sürmüştür. Jeofizikçilere göre orojenez, dağların kıtalara inşa edildiği başlıca mekanizmadır. Bir orojen veya orojenik kemer, bir kıta plakasının buruşturulmasıyla bir veya daha fazla dağ sırasının yukarı doğru itilmesi sonucu gelişir. Bu, topluca orojenez adı verilen bir dizi jeolojik süreci içerir.

a) Dağ Oluşumu (Orojenez)

Dağlar genellikle tektonik plaka hareketleri sonucunda oluşur. Yerkabuğu plakalarının çarpışması, birinin diğerinin altına dalması (subdüksiyon), kıvrılma ve kıta çarpışmaları gibi süreçlerle sıkışma ve yükselme meydana gelir. Örneğin, Himalaya Dağları, Hindistan kıtasının Avrasya kıtasına yaklaşması sonucu kıvrılarak yükselmiş dağlardır. Bu süreç milyonlarca yıl sürer; ancak hareketleri, erozyon eğilimleri, kırılmalar ve yükselmeler sürekli bir etkileşim içindedir.

b) Kök Yapılar ve Derinlikler

Modern jeoloji, bazı dağların yer altında büyük kökler (root structures) taşıdığını, yer kabuğunun derinliklerine kadar inen kütle dengeleri oluşturduğunu kabul eder. İzostasi teorisi, yer kabuğunun daha yoğun kısımlarının alçaldığını, daha hafif kısımlarının ise yükseldiğini açıklar. Dağların altındaki kökler bu dengeyi korumaya yardımcı olur. Dolayısıyla tefsirlerdeki "kazık" benzetmesi doğrudan fizikî bir karşılık taşımıyor olsa da sembolik olarak isabetlidir. Dağların yerine kökleşmesi, denge sağlama rolünü çağrıştırır.

c) Sismik Sabitleme ve Yer Kabuğu Stabilitesi

Bazı çalışmalar, dağ dizilerinin yer kabuğu plaka sınırlarında gerilimi tutucu rol oynayabileceği fikrini ele almaktadır. Öte yandan, dağların aslında sarsıntıyı tamamen engellemekten ziyade yer kabuğundaki gerilimlerin dengeli dağılmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Şunu unutmamak gerekir ki modern yer bilimi açısından, dünyanın aktif tektonik yapısı gereği zaman zaman kırılmalar ve depremler meydana gelir. Dağların tam bir sarsıntısızlık garantisi sağlamadığı ifade edilir. Bazı eleştiriler, Kur'an ayetlerinin bu anlamı bilimsel olarak "tam sarsılmazlık" değil, "görece sabitlik" manasına getirdiğini söyler.

d) Görünen ve Görünmeyen Yönler

Görünen kısımlar: Dağların zirveleri, yamaçları, sarmasyonları, bitki örtüsü, su kaynakları, maden kaynakları, ekosistemleri.

Görünmeyen kısımlar: Yeraltı kökleri, magma odacıkları, fay hatları, yer kabuğu ve iç dinamikleri.

Ayrıca jeolojik ölçümler (sismikler, gravite araştırmaları, yeraltı radarı) bu görünmeyen kısımların yapısını anlamamıza yardımcı olur. Bazı modern araştırmalar, dağ sistemlerinin altındaki magma odalarının, mineral yataklarının ve jeotermal kaynaklarının da dağların görünmeyen zengin yönlerini oluşturduğunu göstermektedir.

Allah'ın Dağları Yaratmasından Ortaya Çıkan Faydalar

Dağların yaratılışından doğan faydalar iki yönlüdür:

Birincisi, Kur'an'ın bildirdiği ilahî faydalar; yani Allah'ın hikmetle kurduğu sistemde dağların görevleri.

İkincisi ise, insanların doğrudan faydalandığı yönler; yani dağların insan hayatına sunduğu nimetler, koruma ve bereket unsurlarıdır.

A) Kur'an'daki Ayetlerle Desteklenen İlahi Faydalar

1. Yeryüzünü sabit tutmak, sarsılmayı engellemek

"Biz, kendilerini sarsmasın diye yeryüzüne sapaşğlam dağlar yerleştirdik."³

"O, sizi sallayıp çalkalamasın diye yeryüzüne sabit dağlar koydu."⁴

"Ve dağları birer kazık kıldık."⁵

Yüce Rabbimiz, üzerinde yaşadığımız yeryüzünü sabit tutması için dağlara sabitleme görevi verdiği gibi, onun içerisinde hayatın devamı için sular, ırmaklar ve rahat yolculuk yapabilmemiz için yollar var etmiştir. Yolumuzu şaşırmamamız için de alametler, işaretler yaratmıştır. Mesela dağlar ve ırmaklar yolların nirengi noktalarıdır. Allah, insana fizikî ve coğrafî manada doğru yolu bulması, yani gideceği yere ulaşabilmesi için geniş imkânlar var etmiştir.

2. Yollara, vadilere geçitler açmak; insanların yön bulması

"Ve yollarda geçitler yarattık ki belki hidayete erersiniz."⁶

"Sizi sarsmasın diye dağlar, ırmaklar ve yollar koydu."⁷

Bu ayetin yorumunda tefsirciler, "yolu" arama, geçit bulma manasında anlamışlardır.

3. Barınaklar, gölgeler ve gizlilik

"Allah size dağlarda barınaklar (eknân) ve gölgeler yaptı."⁸

Dağlar hem insanoğlu hem de diğer canlılar için bir barınak görevi yapar. Eski zamanlarda insanlar, dağlardaki mağara ve kayalıkları kullanarak barınmışlardır. Mağaralar, doğal sığınaklar olarak hem hava koşullarından hem de vahşi hayvanlardan korunmalarını sağlamıştır. Ayrıca bazı toplumlar, dağların eteklerinde veya yamaçlarda ahşaptan ya da taştan barınaklar yapmışlardır. Dağlarda barınma günümüzde de farklı şekillerde devam etmektedir.

4. Mineraller, Su Kaynakları, Toprak Verimliliği

Tefsirlerde dağların içlerindeki madenler, su kaynakları ile orman, flora-fauna dengesi gibi faydalar sıklıkla zikredilir. Ayet, ortaya çıkardığımız meyveler, dağlardaki çeşit çeşit mineraller gibi örneklerle desteklenir:

"Allah'ın gökten su indirdiğini görmez misin? Sonra onunla renkleri ve çeşitleri farklı ürünler çıkardık. Dağlarda da farklı renklerde, beyaz, kırmızı, siyah yolları ve kısımları vardır."

³ 21/Enbiyâ 31

⁴ 16/Nahl 15

⁵ 78/Nebe 7

⁶ 21/Enbiyâ 31

⁷ 16/Nahl 15

⁸ 16/Nahl 81

Bu ayet, Allah'ın dünyadaki harika düzeni ve çeşitliliği yaratmasından bahse-der. Yeryüzündeki dağların, meyvelerin ve insanların renkleri ve türleri farklıdır. Bu, Allah'ın yaratma gücünün bir göstergesidir. Ayet, evrendeki biyolojik çeşitliliğe ve ekosistemlerin karmaşıklığına işaret eder. Bununla beraber, dağlar içerisinde birçok madeni de barındırır. Bunların en hayati önem taşıyanı ise su kaynaklarıdır.

Birçok su kaynağına ambarlık eden dağlar, ayrıca su oluşumunda -yani yağ-murların yağmasında- büyük rol oynar.

Yükseltilmiş kara parçası olan dağlar, gelen hava kütlelerine karşı bir tür bariyer oluşturur. Nem taşıyan hava dağlara çarptığında, dağlar onu yukarıya doğru hareket etmeye zorlar. Nemli hava yukarıya doğru hareket ettikçe yoğunlaşmaya başlar. Yeterli yoğunlaşma olduğunda yağışa yol açabilecek yağmur bulutları oluşur. Dağların ürettikleri su, havzalarındaki toplam tatlı suyun %90'ını oluşturur.

Bu gibi yerlerde çok az nem vardır. Buna rağmen dağlar, mevcut olan az mik-tardaki nemi toplayarak yağış oluşturabi-lir. Bu yağış daha sonra yüzey akışı mey-dana getirerek yalnızca dağlarda değil, aynı zamanda aşağıdaki alanlarda da yeraltı suyunu yeniler.

5. Delil Olma Yönü

Dağların yaratılışı, Allah'ın kudretinin, planının, ilminin ve sanatının açığa çıkması için bir delildir.

“Dağları görürsün, onları hareket-siz sanırsın. Hâlbuki onlar bulut gibi geçerler.”⁹

Ey dağlar, nasıl dikilmiştiniz? Bu ayet-lerde Allah'ın gücüne, kudretine ve kuvve-tine bir delil vardır. Allah, her işini hikmetle, ince hesaplarla yapmaktadır. Yeryüzünde canlı ya da cansız her bir varlığın üzerinde ilme dayalı bir kanun ve plan vardır.

“O, gökleri ve yeri hikmetle yara-tandır.”¹⁰

B) İnsan Bakımından Faydaları

1. Su kaynaklarının oluşumu ve su rejimi

Dağlar yağmur ve kar tutar. Eriyen kar suları nehirleri besler, erozyon kontro-lü sağlar.

2. İklim düzeni ve mikroklima

Dağlar hava akımlarını yönlendirir, gölge-lik alanlar ve rüzgâr koridorları oluşturur. Dağların yüksekliği, sıcaklık ve yağış rejimi üzerinde etkilidir.

3. Madencilik ve yer altı kaynakları

Değerli maden yatakları, mineraller ve taş ocakları dağ yapılarına bağlıdır.

4. Ekosistem ve biyolojik çeşitlilik

Yamaçlar, vadiler, ormanlar ve endemik bitkiler, dağ ortamında daha zengin çeşit-lilik gösterir.

5. Turizm, peyzaj, estetik ve manevi tefekkür dağlar manzara sunar; insanlara yüceliği, Allah'ın (cc) büyüklüğünü tefek-kür etme zemini hazırlar.

Dağlara dair ayet ve rivayetlerin ortak yönü, onların Allah'ın kudretine delil oluşlarıdır. Kur'an'ın bildirdiği üzere dağlar, hem yeryüzünün dengesini sağlayan hem de yaratılışın derin hikmetini yansıtan birer sessiz şahittir.

⁹ 27/Neml 88

¹⁰ 6/En'âm 73

Peygamberlerin hayatında dağlar, bazen vahyin inişine, bazen de tefekkür ve ibadetin derinleşmesine mekân olmuştur. Hira Dağı'nda inzivaya çekilen Muhammed, Tur Dağı'nda vahye muhatap olan Musa (as) gibi nice peygamber, bu sessiz devlerin gölgesinde Rablerine yönelmişlerdir.

Bu sebeple dağlara bakmak, yalnızca tabiata bakmak değildir; ilahi sanatın ihtişamını okumak, kudretin izlerini görmek demektir. Her zirve, insana acziyetini; her taş, Allah'ın varlık âlemindeki kudretini hatırlatır. İnsan dağlara baktığında, "Rəb-bim, ne yücesin! Bu muazzam düzenin ardında ne büyük bir ilim ve hikmet var!" diyerek hayretle tesbih eder.

Dağlara bakan bir müminin kalbine şu hakikatler işler:

1. Büyüklük ve azamet: Dağların devasa boyutu, insanın sınırlılığını ve Allah'ın büyüklüğünü hatırlatır.

2. Denge ve ölçü: Yüksekliğin, eğimin ve kütlenin kusursuz biçimde ayarlanmış olması, yaratılıştaki ölçülülüğü gösterir.

3. Süreklilik ve istikrar: Yüzyıllar boyunca varlığını koruyan dağlar, Allah'ın kurduğu düzenin istikrarını hatırlatır.

4. Gizli yapı ve incelik: Dağların altında uzanan kökler, fay hatları ve iç yapılar, görünmeyen ama ilahi hikmetle tasarlanmış derin bir planı gösterir.

5. Yıkılma ve dönüşüm: Kıyamet gününde dağların savrulup yok olacağı bildirilmektedir. Bu, Allah'ın mutlak kudretinin bir delilidir.

"Dağlar atılmış rengârenk yünlere döner."¹¹

"Dağlar yerlerinden sökülüp yürütüldüğü zaman."¹²

Kur'an bize hatırlatır ki, bugün yeryüzüne sabitlik veren bu dağlar, kıyamet günü yerlerinden sökülüp atılmış yünler gibi savrulacaklardır.¹³ O gün, dağların bile dayanamadığı o sahnede insanın tek sığınağı Rabbi olacaktır.

Dağların Tesbihi

Kur'an, insana sadece göğe değil, yere ve onun direkleri mesabesindeki dağlara da bakmasını öğütler. Onların heybeti, sükûneti ve sabitliği, Allah'ın yaratmasındaki "ölçü" ve "denge" sıfatlarının yeryüzündeki tecellilerindendir.

"Ey dağlar! Dâvud ile birlikte tesbih edin"¹⁴ ayeti, tefsirlerde dağların kendi dilleriyle ve halleriyle Allah'ı tesbih ettikleri şeklinde yorumlanır.

Dağların tesbihi, aslında tüm kâinatın zikrinin bir parçasıdır. Kur'an'ın **"Hiçbir şey yoktur ki O'nu hamd ile tesbih etmesin"**¹⁵ beyanı, bu gerçeği bütün varlıklar için geçerli kılar. Dağlar, sessiz duruşlarıyla, insana hem tevazuyu hem de sarsılmaz bir teslimiyeti öğretir. Davut'un (as) sesine eşlik eden dağlar, aslında her çağda Allah'a yönelen kalplerle birlikte zikreden varlıklardır. Onların tesbihi, insana kendi tesbihini hatırlatır; çünkü Allah'ı anmayan kalp, taşlaşır oysa dağlar bile O'nu anmaktan geri durmaz.

Velhamdulillahi Rabbil alemin...

¹¹ 101/Kâria 5

¹² 81/Tekvir 3

¹³ 101/Kâria 5

¹⁴ 34/Sebe 10

¹⁵ 17/İsrâ 44

Ahlâk Elbisesi

Burak Gültepe

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ قَالَ:
 “تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ. وَسُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ
 النَّاسَ النَّارَ قَالَ: “الْفَمُّ وَالْفَرْجُ

Rasûlullah'a (sav) 'İnsanları cennete en fazla götürececek şey nedir?' diye soruldu. Rasûlullah (sav) **"Allah'a saygı (takvâ) ve güzel ahlâktır"** buyurdu. 'İnsanları cehenneme en fazla götürececek şey nedir?' diye sorulunca da **"Ağız ve cinsel organdır"** buyurdu.¹

Şerh:

'Güzel ahlâkı' Hasan-ı Basrî (rh) "Çok iyilik yapmak, kötülükten sakınmak ve güler yüzlü olmak" diye tarif etmiştir.

Kâdî İyâz da güzel ahlâkın "İnsanlarla güzel geçinmek, onlara kendini sevdirmek, merhamet etmek, verdikleri sıkıntılara katlanmak, yaptıkları kötülöklere sabretmek, kibirlenmemek, şiddet göstermemek, öfkelenmemek ve azarlamamak" olduğunu söylemiştir.

Dil, güzel sözler söyleyerek, zikirle, dua ile sahibini cennete götürebilir. Ancak aynı dil; insanlara karşı kırıcı ve çirkin sözler, Allah'a karşı küfür ve isyan, gıybet, koğuculuk, iftira gibi kötü davranışlarla kişiyi cehenneme sürükleyebilir. Bu nedenle dilin kontrolü, sadece ahlaki bir erdem değil; aynı zamanda imanın ve iradenin bir göstergesidir. İnsanın ağzından çıkan her söz, ya onun kurtuluşuna sebep olabilir ya da helakına sebep olabilir.

Muaz İbni Cebel, Allah'ın Rasûlüne (sav) 'Beni cennete götürececek ve cehennemden uzaklaştıracak bir iş söyle' demişti. Efendimiz: **"İnsanları cehenneme yüz üstü düşüren günahın, dillerinin ekip biçtiklerinden başka bir şey olduğunu mu sanıyorsun?"** buyurdu.²

Nebi (sav) insanı cehenneme en fazla sokan iki şeyden diğerinin cinsel organ olduğunu haber vermektedir. Bunlar Rabbimizin yarattığı istikamette kullanıldığı, günaha âlet edilmediği sürece insana bir zarar getirmezler. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de **"ırzlarını ve iffetlerini koruyan erkeklerle kadınlar"** gınahtan korundukları için övölmüşlerdir.³ Onlar, Allah'ın bağışını kazanmışlar ve büyük mükâfatları hak etmişlerdir.

Davud'un (as) şöyle dediğı nakledilmiştir: 'Konuştuğum birçok şeyden dolayı pişman oldum; ama susmaktan dolayı hiçbir zaman pişman olmadım.'⁴

O halde insanları en çok cehenneme götüren dilden dolayı Allah'tan korkacağız ve her ağzımıza geleni söylemeyeceğiz. Bu konuda ciddi bir muhasebe yapmamız gerekmektedir.

Toplumun nazarında iyice sıradanlaşan, 'ne var ki bunda' denilerek hafife alınan bir konu var: zina. İnsanlar ne kadar basit görürlerse görsünler, istedikleri kadar zinayı serbest kılan kanunlar çıkarsınlar; zinanın kötölüğünü ve insanları ateşe götürmesini değiştiremezler. Zina, sadece bireyin değil, toplumun da ruhunu yaralayan bir ateştir.

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

"Zinaya yaklaşmayın, gerçekten o, çirkin bir hayâsızlık ve kötü bir yoldur."⁵

Elbette ki kötü ve yanlış bir yol, cennete çıkacak da değildir. Zinanın zararlarını şöyle sıralayabiliriz;

¹ (Tirmizi ve İbn Mace)

² (Tirmizi)

³ (33/Ahzab 35)

⁴ (İbn Ebi'd dünya)

⁵ (17/İsra 32)

- Zinanın yayılmasıyla nesiller karışır, çocuklar ya hiç olmaz veya babasız kalır.

- Babası belli olmayan çocuklar korumasız, nafakasız, şefkatsiz ve rahat bir hayattan mahrum kalır. Baba terbiyesinden uzak zararlı birer fert haline gelirler.

- Kesinleşmemiş soy bağı durumunda, miras hukuku adil bir şekilde uygulanamaz ve mirasçılarının hakları zayı olur.

- Erkek sorumluluk almayıp çekip gitğinde, kadınlar tek başlarına çocuklara bakmaya mecbur kalırlar.

- Aile müessesesi dağılır, sağlıklı bir toplum oluşturulamaz. Sonuçta mutsuz bireyler çoğalır.

- Nesiller karışınca kardeşlerin bilmeden evlenmesi gibi tehlikeler oluşur.

- Akrabalık bağları ortadan kalkar. Herkes birer yabancı gibidir, güven ortamı oluşamaz.

Günümüzde zina serbesttir. Bu kötü fiilin cezası olmayıp yaş sınırı da bulunmamaktadır. Buna mukabil, evliliğin ise yaş sınırı var. Yani zina yapmak serbest, evlenmek yasak! Gerçekten biz bu asırda bunları gözlerimizle gördük, kulaklarımızla duyduk.

Hâlbuki o lanetli dediğimiz, beğenmediğimiz Yahudilerde zina yasak idi. Hatta bir cezası da vardı. Zinakarların yüzlerini boyarlar, eşeğe ters bindirip insanların gözü önünde gezdirip rezil ederlerdi. Ama Allah'ın emri bu değildi. Allah'ın emri Tevrat'da zinakarların taşlanarak öldürülmesiydi. Onlar bu hükmü değiştirdiler ve Rabbimiz Kur'an'da şu ayeti indirdi;

"Allah'ın indirdiği (hükümler) le hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."⁶

⁶ (5/Maide 44)

Günümüzdeki en büyük yanlışlardan biri, ayetin kimler için indiğini öğrendikten sonra 'bu onlar için indi, bizi bağlamaz' gibi sözler söylenmesi ne ilginç bir durumdur. İhalenin Yahudilere kalıp diğer herkesin işin içinden sıyrılması!

Oysa bu ayet üzerine düşünülmesi gereken asıl mesele şudur: Eğer Yahudiler, zinanın haram olduğunu kabul ettikleri ve hatta bir ceza uyguladıkları hâlde bu kadar sert bir ayetle uyarılıyorlarsa; bugün, zinanın tamamen serbest bırakıldığı, hiçbir cezasının olmadığı bir ortamda, bir ayet inseydi... Kim bilir, nasıl bir ayet inerdi?

Muhtemelen daha da sert, daha da sarsıcı olurdu. Çünkü hakikatin üzeri örtüldükçe, uyarı da o denli çarpıcı olur. Şunu unutmayalım ki ayetler evrenseldir ve kıyamete kadar bakidir. Rabbimiz adildir. O yüzden 'acaba ben bu ayetin tehdidi altına girer miyim' diye korkmak lazım. Çünkü sahabeler böyleydi; ayetleri başkalarına giydirmezler, öncelikle kendilerini muhasebeye çekerlerdi.

Hadisimizde takvâ ile güzel ahlâkın, ağız ile cinsel organın yan yana zikredilmesi anlamlıdır. Zira takvâ, kul ile Allah arasındaki ilişkiyi; güzel ahlâk ise kulların birbiriyle olan ilişkilerini en iyi şekilde düzenler.

Takva Nedir?

Takva kelimesi sözlükte, korkulan şeyle kendi arasına bir engel koymak suretiyle korunmak anlamı vardır. Şeriattaki anlamı ise kulun, Allah'ın azabından kurtulmak amacıyla haramlardan sakınması, emirlere de uymasındır. Takvanın üç mertebesi vardır.

- Birinci mertebesi, kişinin şirkten ittakâ edip (korunup), imana sarılmasıdır.

· İkinci mertebesi, büyük günahları işlemekten ve küçük günahlarda ısrar etmekten kendini alıkoyup, farz ibadetleri yerine getirerek korunmasıdır.

· Üçüncü mertebe ise kalbi meşgul eden her şeyden temizlenip, bütünüyle Allah'a yönelmesi, muhlislerden olması, hayırlarda en önde yarışarak Allah'ın azabından korunmasıdır.

"Kitaba sımsıkı sarılanlar ve namazı dosdoğru kılanlar, şüphesiz biz muhlislerin ecrini zayi etmeyiz."⁷

Kitaba sımsıkı sarılmak tabiri; kitabın cismine sarılıp onu bağrına basıp onunla yatıp kalkmak değildir. Kitabın ayetlerini ve o ayetlerin ortaya koyduğu manayı hiç kaybetmeden hayatta uygulamaya çalışarak onu muhafaza etmek demektir.

"Ben bunsuz hayatıma çeki düzen veremem, ben onsuz yol bulamam, ben bu kitapsız hayat programı yapamam, ben bunsuz hayat programı yapıp cennete ulaşamam" diyerek kitabın ayetlerine sarılıp, sürekli onlar kılavuzluğunda yol bulmak; yolunu ona sormak ve onla bir hayat yaşamak demektir.

Yeryüzünün En Ahlaklı Kimsesi Kimdir?

Bizim için örnek numune Allah'ın Rasûlü'dür. Onun (sav) her yönü örnek olmakla birlikte en büyük örneği ise 'yüce ahlakı'dır.

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

"Gerçekten sen, pek büyük bir ahlak üzeresin."⁸

Nitekim Âişe (ranha)'ya 'Rasûlullâh'ın ahlâkı' sorulduğu zaman: "Onun ahlâkı Kur'ân'dı" buyurmuştur.⁹

Seyyid Kutub der ki: "Hiçbir kalem, hiçbir düşünce varlıklar âleminin Rabbinin söylediği bu sözün ifade ettiği anlamı anlatamaz. Bu, Allah'ın şahitliğidir. Allah'ın terazisinde bir kula verilen değerdir. Hakkında 'Sen yüce bir ahlâka sahipsindir' denilen bir kula yönelik eşsiz bir övgüdür. Yüce ahlakın Allah katında ifade ettiği anlamın boyutlarını hiçbir canlı kavrayamaz."

Nebi (sav) **"Ben güzel ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim."** buyurmuştur.¹⁰

Elmalılı H. Yazır der ki: "Sen kuşkusuz pek büyük bir ahlâk üzerindesin yani gayret edip çalışmakla en yüksek hayır gayesine ulaştıracak pek büyük huylar, gerçekten saygıya değer karakter, meleke (yeti) ve maneviyat üzere yaratılmış bulunuyorsun. Onunla yürüyecek o gayeye ereceksin. İşte o ahlâk, doğru yolu, hak din olan İslâm dinini teşkil eden Kur'ân edebi ve ilâhî ahlâktır ki, onu yüce Allah lütfetmiş ve **"Andolsun, Resulullah'ta sizin için güzel bir örnek vardır"**¹¹ buyurmuştur. Onun büyüklüğünü insanlar anlayamaz."

Ahlâk, kumaş meselesidir. Bir adamın kumaşı kaliteli ise cahiliyede de kumaşı kalitelidir, İslam'da da kumaşı kalitelidir. Kumaşı kalitesiz ise, yani düşük bir adam ise cahiliyede de düşük bir adamdır, İslam'da da aynı şekilde düşük bir adamdır. Allah rahmet etmesi müstesna genelde böyledir.

⁷ (7/A'raf 170)

⁸ (68/Kalem 4)

⁹ (Müslim)

¹⁰ (Muvatta)

¹¹ (33/Ahzab 21)

Güzel ahlâk, ancak Kur'ân-ı Kerîm'e uymakla mümkündür. Rabbimizin emir ve yasaklarını hayatımıza tatbik ettiğimizde, ahlâkımız da güzelleşir, kalbimiz de arınır. Her şeyin başında tevhid inancını sağlam bir şekilde benimsemeli; şirkten, Allah'a ortak koştuktan titizlikle uzak durmalıyız.

Kalbimizi kibir, riya, haset gibi kötü duygulardan korumalı; dilimizi yalan, gıybet, iftira gibi kötülüklerden arındırmalıyız. Amellerimizde ise yalnızca Allah'ın razı olduğu işleri tercih etmeli, niyetimizi daima O'nun rızasına yöneltmeliyiz.

Eşimize, çocuklarımıza, akrabalarımıza ve komşularımıza karşı en güzel şekilde davranmalı; onların ihtiyaçlarına koşturmalı, hâl ve hatırlarını sormalı, gönüllerini hoş tutmalıyız. Çünkü güzel ahlâk, sadece bireysel bir erdem değil, toplumsal bir huzurun da temelidir.

Ve daha nice güzel ameller vardır ki, hepsi güzel ahlâkı tamamlamak içindir. Bu yolda daima Allah'tan yardım dilemeli, O'nun rızasını gözeterek iyilikte sebat etmeliyiz.

Trafikte de Müslüman

Ahlâk, sadece özel hayatta değil, en çok da insanların birlikte yaşadığı ortak alanlarda kendini gösterir. Çünkü insan, yalnızken değil; başkalarıyla muhatap olduğunda gerçek karakterini ortaya koyar. Mesela trafikte... Çabuk öfkeleniyor musun?

Bir haksızlığa uğradığında arabanın camını indirip bağırıyor, sövüyor, hatta kavgaya hazır hale mi geliyorsun? Yoksa öfkeni yutuyor, insanları affedebiliyor musun? Öfkeyi yutmak ve insanları bağışlamak ahlakla ilgilidir.

Evde ya da dışarıda, lavaboyu, tuvaleti nasıl kullanıyorsun? Senin ardından gelen birinin yüzü ekşiyor olabilir mi? Temizlik, doğrudan ahlakla da ilgilidir.

Çalışmakla oluşan ter kokun, insanları rahatsız ediyor mu? Konuşurken lafı uzatıyor, sesini yükseltiyor, insanların kalplerini kırıyor olabilir misin?

Unutma, Müslüman sadece namazla, oruçla değil; ahlâkıyla da tanınır. Güzel ahlâk, İslam'ın en güçlü davet aracıdır. Bir tebessüm, bir nezaket, bir sabır... Bazen bir kitap dolusu bilgiden daha etkili olabilir.

Müslümanlar bu hususlara diğer insanlardan daha fazla dikkat etmelidir. Çünkü hem İslam'ı temsil ederler hem de salih amellerini artırmak için bu davranışlara ihtiyaç duyarlar.

Ahlâk, imanın dışa yansıyan yüzüdür. İnsanların seni gördüğünde, "Bu kişi Müslüman olmalı" demesi, senin en büyük tebliğidir.

Kendilerini Doğru Yolda Sandılar!

Son Kitaba son peygambere inanmayan insanların cennete girme ihtimalleri var mı!? Elbette ki yok. Ama onlar böyle düşünmüyordu. **"Dediler ki: Yahudi veya Hristiyan olun ki hidayete eresiniz."**¹²

Hak yolun kendilerine ait olduğunu zannediyorlardı. Oysa Kur'ân-ı Kerîm, onların bu yanlış inancını açıkça reddetti. Mekke'de inen Maûn Sûresi'nde, dini yalanlayanlardan bahsedilir. Ardından onların ahlâkî zaafalarına dikkat çekilir:

- Yetimi iter, kakarlar.
- Yoksulu doyurmaya teşvik etmezler.

¹² (2/Bakara 135)

- Gösteriş için ibadet ederler.
- En küçük yardımı bile esirgerler.

Bu kötü ahlâk, onların ahireti de yalanlamalarına sebep olur. Çünkü ahlâk bozulduğunda, inanç da bozulur; kalp karardığında, hakikati görmek zorlaşır.

Sözünde Durmayan, Anlaşmaya Sadık Kalmayanlar!

Musa (as) kendisine tabi olanlarla birlikte mukaddes topraklara girmeleri emredildi. Bu emirin ardına Musa (as) şöyle dedi:

"Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı mukaddes toprağa girin ve arkanıza dönmeyin, yoksa hüsrana uğramış kim-seler olarak dönersiniz!"¹³

İman ettiğini söyleyen bir topluluğun en temel görevi, Nebîlerine itaat etmek ve söylediklerine gönülden teslim olmaktır. Onlardan, güçlerinin yetmeyeceği şeyleri talep etmek değil; sabırla, tevekkülle ve teslimiyetle hareket etmektir. Musa (aleyhisselâm), kavminin bu sözlerinden elbette büyük bir üzüntü duymuştur. Zira mukaddes topraklara girdikleri takdirde, Allah'ın yardımıyla her şey kolaylaşacak, zafer yakın olacaktı. Fakat onlar, hesap yaptılar, korktular ve geri adım attılar. Musa'ya (as) şöyle dediler:

"Sen ve Rabbin git, ikiniz savaşın. Biz burada duracağız."¹⁴

Sanki o Rab, sadece Musa'nın Rabbiymiş gibi! Oysa kendilerine gönderilen Nebî'ye bu sözü söylemek, aynı zamanda Allah'a karşı da büyük bir saygısızlıktı. Rabbimiz

bu sözü işitti ve bir gün hesaba çekecektir. Ayrıca bu kötü tavrı yüce Kitabında zikrederek bizlere ibret olarak sundu. Yani, "Sakin siz de böyle olmayın!" demek istedi.

Rasulullah (sav) Medine'de İslam devletini kurduğunda, orada bulunan Yahudiler ile anlaşma imzalamıştı. Bu anlaşma; ihanet etmemek, Medine'yi birlikte savunmak ve barış içinde yaşamak üzeri-neydi. Ancak Yahudiler, kötü ahlâklarını yine sergilemekten geri durmadılar. Anlaşmayı bozdular, ihanet ettiler, düşmanla iş birliği yaptılar, arkadan vurmak istediler. Rasûlullah'ı tehdit ettiler; hatta tehdit etmekle kalmayıp, onu öldürmeye bile teşebbüs ettiler.

Bütün bu davranışlarının temelinde, kötü ahlâk yatıyordu. Sözlerinde durmadılar ve anlaşmalarını bozdular. Elleri-nden gelse, güçleri yetseydi, Allah'ın Rasûlünü hiç tereddüt etmeden öldürürlerdi. Ama Allah, Rasûlünü korudu; onların tuzaklarını boşa çıkardı.

Kötü Ahlâk Münafıklığa Çıkarır

Münafıklık; içte inkâr, dışta ise sözde İslam'dır. Yani kalbin ve dilin birbirine zıt olmasıdır. Münafık, kalbindeki inkârı gizleyerek dışarıya Müslüman gibi görünür. Bu, doğrudan akîdevî bir problemdir. İlk bakışta ahlâkla doğrudan bir ilgisi yok gibi görünse de, dikkatle bakıldığında aralarında derin bir bağ olduğu görülür. Nitekim Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dört özellik kimde bulunursa o kişi halis münafıktır. Kimde bu özelliklerden biri bulunursa onu terk edinceye kadar münafıklıktan bir özellik taşır: Kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder, Konuştuğunda yalan söyler, Söz verdiğinde sözünden döner, Düşmanlık ettiğinde haddi aşar."¹⁵

¹³ (5/Maide 21)

¹⁴ (5/Maide 24)

¹⁵ (Müslim)

Dikkat ediniz; bu hadiste münafıklığın alameti olarak "Kitabı, ahireti, cenneti ve cehennemi inkâr ederler" denmiyor. Aksine, yalan söylemek, emanete hıyanet etmek, sözünde durmamak ve düşmanlıkta aşırı gitmek gibi tamamen ahlâkî davranışlar zikrediliyor.

Bu da gösteriyor ki, ahlâk ile iman, ahlâksızlık ile münafıklık iç içe geçmiş kavramlardır. Kötü ahlâk, zamanla kalbi karartır, imanı zayıflatır ve kişiyi münafıklığa sürükleyebilir.

Hülasa güzel ahlakı, dili ve iffetini koruyan kişinin, cennetin en yüce derecelerine ulaşabileceğini gördük. Rabbim bizleri bu hususlara riayet eden, ahlakıyla örnek olan kullarından eylesin. Hem kendi nefsim hem sizin hem de tüm Müslüman kardeşlerimiz için Allah'tan bağışlanma diliyorum.

Allahumme âmin.

İnşirah Suresinde Mutluluğun On Temel İlkesi

Salih Bağırçan

إِنْشِرَاحُ السُّرَى
٩٤.٦

İnşirah Suresi, Kur'an-ı Kerim'in Mekke döneminde nazil olan surelerinden biridir. Allah Rasulüne (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekke'de indirilmiştir. Bu sure, farklı isimlerle de anılır. Bunların en bilinenleri "Elem Neşrah" ve "El-İnşirah"tır.

Nüzul sırasına göre Kur'an'daki on ikinci suredir; Duha Suresi'nden sonra, Asr Suresi'nden önce indirilmiştir. Toplamda sekiz ayetten oluşur.

İnşirah Suresi'nin inişiyle ilgili iki önemli rivayet aktarılmıştır:

1. Birinci rivayete göre Kureyş müşrikleri Müslümanlarla alay edip onların fakirliğiyle dalga geçtiklerinde, bu sure nazil olmuş ve müminlerin kalbini teselli etmiştir.

2. İbn-i Kesir'in nakline göre ise Rasullullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün Allah'a yönelerek, "Rabbim! Önceki peygamberlere pek çok mucize verdin" diye niyaz etti. Bunun üzerine bu sure indirildi ve Allah Rasulüne, kendisine verilmiş olan büyük nimetleri hatırlattı.

İnşirah Suresi, Rasullullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) yöneltilmiş ilahî bir teselli, bir umut mesajıdır. Sure, Allah'ın onu nasıl yücelttiğini, gönlünü genişlettiğini, yükünü hafiflettiğini ve şanını yücelttiğini hatırlatmaktadır. Ayrıca müminlere de şu müjdeyi verir:

"Her zorlukla beraber bir kolaylık vardır."

Bu sure, hayatın zorlukları karşısında kalbi daralanlara bir manevî nefes sunar. Allah'ın lütfunun her darlığın içinde var olduğunu bildirir ve kulun, Rabbine yönelerek huzuru bulmasını öğütler.

İnşirah Suresinde Mutluluğun On Temel İlkesi

1. İlke: Mutluluk Yalnızca Allah'ın Elindedir

Yüce Allah buyuruyor:

"Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?"¹

Bu ayet, mutluluğun yalnızca Allah Teâlâ'nın kudretiyle mümkün olduğunu gösterir. Çünkü "göğsü açmak" (şerh-i sadr) Allah'a mahsustur; hiç kimse bu nimeti kendi gücüyle elde edemez. Mutluluk, Allah'ın yarattığı bir varlıktır. O, hem maddi varlıkları hem de soyut anlamları yaratandır; nitekim Kur'an'da şöyle buyrulur:

"O, ölümü de hayatı da yaratandır."²

Bu soyut anlamlardan biri de saâdet yani mutluluktur. Allah dilediğinin kalbine bu nimeti yerleştirir; böylece o kimse huzur bulur, sevinir. Dilediğinden de onu alır; o zaman kişi hüzne ve kedere düşer. Rabbimiz buyurur:

"Şüphesiz güldüren de ağlatan da O'dur."³

Dolayısıyla gerçek mutluluk, dış şartlarda değil, Allah'ın kalbe ihsan ettiği bir nimettir.

2. İlke: Gerçek Mutluluk Akılda Değil, Kalptedir

Yine Yüce Allah'ın şu buyruğuna dikkat edelim:

"Senin göğsünü genişletmedik mi?"⁴

Burada geçen "sadr" (göğüs) kelimesi, kalbe bir kinaye olarak kullanılmıştır. Nitekim başka bir ayette şöyle buyrulur:

¹ (94/İnşirah 1.)

² (67/Mülk 2.)

³ (53/Necm 43.)

⁴ (94/İnşirah 1.)

"Fakat kör olan gözler değil, göğüslerdeki kalplerdir."⁵

Bu da gösteriyor ki, saadetin kaynağı akıl değil, kalptir. Çünkü kalbin sahibi yalnız Allah'tır; O, dilediği gibi kalpleri çevirir ve yönlendirir. Kalbin ıslahı da ancak itaatle mümkündür.

Bu nedenle, kalp temizliği olmadan mutluluk mümkün değildir. Günah kalbi karartır, ibadet ise onu parlatır.

3. İlke: Günahların Bağışlanması

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ve senin yükünü üzerinden kaldırmadık mı?"⁶

Bu ayet, mutluluğa giden yolda günahların affının ne kadar önemli olduğunu bildirmektedir. İnsan ne kadar az günahla yaşarsa, huzura o kadar yakın olur. Kur'an, günahları sırtı büken ağır bir yüke benzetmiştir:

"O yük ki, senin sırtını çatırdattı."

Bu yükten kurtuluşun yolu tevbe, istiğfar, iyiliklerle günahları silmek ve hayır mevsimlerini değerlendirmektir. Kalbin hafiflemesiyle insanın ruhu da huzura kavuşur.

4. İlke: Güzel İsmi ve İtibarın Yüceltilmesi

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Senin şanını yüceltmedik mi?"⁸

Bu ayet, güzel bir isim bırakmanın ve insanların dilinde hayırla anılmanın Allah'ın bir lütfu olduğunu öğretir. Kişide bulunan güzel bir vasfı, insanların dualarını celbeder; dillerde övgüye, kalplerde sevgiye dönüşür.

Ancak ayetteki "yücelttik" (رَفَعْنَا) ifadesi, bu değerlerin bir lütuf olarak verildiğini, insanın kendi çabasıyla elde edemeyeceğini gösterir. Bu sebeple yapmacılık ve gösteriş fayda vermez; güzel anılmanın yolu yalnızca ihlâs, yani bütün amelleri sadece Allah rızası için yapmaktır.

5. İlke: Allah, Zorluğu Asla Kolaylık Yaratmaz

Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Şüphesiz her zorlukla beraber bir kolaylık vardır."⁹

Bu ilke, hayatın en teselli verici hakikatlerinden biridir. Allah hiçbir zorluğu kolaylıktan bağımsız yaratmamıştır; hiçbir problemi çözümsüz bırakmaz, hiçbir darlığı ferahsız kılmaz.

Bir insan bu hakikati kalbinde yerleştirdiğinde, kaygılarının büyük kısmı kaybolur. Çünkü bilir ki, her sıkıntının içinde bir çözüm tohumu vardır. Ona düşen, sadece o çözümü bulmak için gayret göstermektir.

6. İlke: Kolaylık, Zorlukla Birlikte İner

Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Şüphesiz her zorlukla birlikte bir kolaylık vardır."

Dikkat edilirse Allah "zorluktan sonra kolaylık vardır" dememiş, "zorlukla birlikte" demiştir. Bu, ilahî bir sırdır:

Zorluk anında bile Allah'ın lütfu, kolaylığı ve ferahlığı inmeye başlar.

Bazen bir musibet, geçmiş günahların silinmesine vesile olur. Böylece görünürde acı olan bir olay, aslında rahmete dönüşür. Allah'ın kolaylığı ve yardımı peş peşe gelir; sonunda sıkıntı dağılır, hüzün biter, darlık genişliğe dönüşür.

⁵ (22/Hac 46.)

⁶ (94/İnşirah 2.)

⁷ (94/İnşirah 3.)

⁸ (94/İnşirah 4.)

⁹ (94/İnşirah 5.)

7. İlke: Her Zorluğun Yanında İki Kolaylık Vardır

Ayetin dikkat çekici yönü, "kolaylık" kelimesinin (يُسْرًا) nekre (belirsiz) olarak tekrarlanmasıdır. Bu, iki ayrı kolaylığa işaret eder. Bu yüzden birçok âlim şöyle demiştir:

"Allah'a yemin ederim ki, bir zorluk iki kolaylığa asla galip gelemez."

Bu ilke, müminin kalbine umut, ruhuna dayanma gücü verir. Çünkü her sıkıntı, aslında iki müjdeyle çevrilidir.

8. İlke: Boş Zamanı Değerlendirmek, Mutluluğun Kaynağıdır

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"O hâlde, boş kaldığında (bir işten) hemen (başka birine) yönel."¹⁰

Bu ayet, müminin hayatında "boşluk" olmaması gerektiğini anlatır. İnsan boş kaldığında kalbi zayıflar, şeytan o boşluğu doldurur. Bu nedenle her anını faydalı bir işle değerlendirmek, ruhun huzur bulmasına vesiledir.

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"İki nimet vardır ki, insanların çoğu bunların kıymetini bilmez: Sağlık ve boş vakit."¹¹

Gerçek saadet, zamanı en güzel şekilde değerlendirebilenlerin payıdır.

9. İlke: İbadet, Mutluluğun En Büyük Kapısıdır

Allah Teâlâ devamında şöyle buyurur:

"Ve Rabbin için gayret et."¹²

Bu ayet, ibadetin insan hayatında bir merkez olması gerektiğini öğretir. Çünkü ibadet, ruhu arındırır, kalbi dinginleştirir, kişiyi Rabbine yaklaştırır.

Kim Allah'a daha çok yönelirse huzuru da o kadar derin olur. Bu nedenle İbn-i Teymiyye'nin (rahimehullah) şu sözü çok anlamlıdır:

"Kim ebedî mutluluk istiyorsa kulluğun eşiğinden ayrılmasın."

İbadet, insanın dünyada huzur bulunduğu, ahirette kurtuluşa erdiği en güvenli limandır.

10. İlke: Tüm Arzularını Yalnız Allah'a Yöneltmek (İhlâs)

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ve yalnız Rabbine yönel."¹³

Bu son ayet, sanki bütün ilkelerin özeti gibidir. İnsan bütün umutlarını, arzularını ve sevgisini yalnız Allah'a yöneltmelidir. Gerçek ihlâs, sadece O'nun rızası için yaşamaktır.

¹⁰ (94/İnşirah 7.)

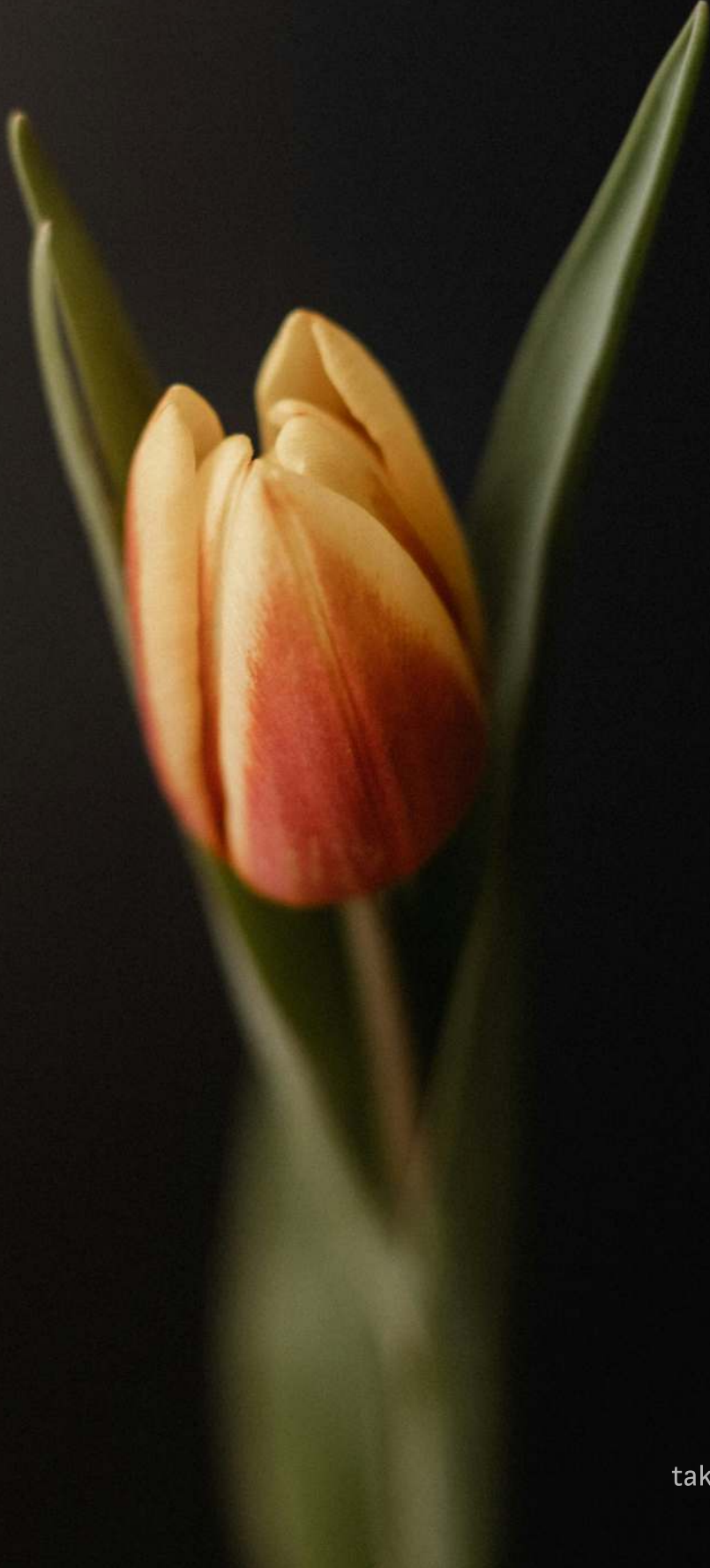
¹¹ (Buhari.)

¹² (94/İnşirah 7.)

¹³ (94/İnşirah, 8.)

İlim ve İffet

Ümmü Firdavs

İffet; kişinin nefsinin haramdan, gözü-nü, kulağını ve kalbini kötü olandan korumasıdır.

İffet, önce kalbi kötü düşüncelerden ve niyetlerden korumaktır. Bu koruma; bakışta, sözde, tavırda ve sonunda kıya-fette ortaya çıkar.

Nur Suresi 30-31. ayetlerde hem erkek-lere hem kadınlara bakışlarını sakınmaları ve iffetlerini korumaları emredilir.

Kadınlara ise ayrıca ziynetlerini örtme-leri ve tesettüre riayet etmeleri bildirilmiştir.

Örtünme, iffeti korumanın en güçlü yollarındandır. İlim talebesi için örtünme sadece bir elbise değil, aynı zamanda vakar ve ciddiyetin sembolüdür.

Erkek için de kadın için de tesettür vardır: erkeğin tesettürü bakışını, kadın için tesettürü hem bakışını hem bedenini kapsar.

Örtünmenin İffetle Bağı

İffet, kalpte başlar ama davranışlara ve kıyafete yansır. Kur'an-ı Kerim, erkek-le-re de kadınlara da "gözlerini haramdan sakınmalarını ve iffetlerini korumalarını" emretmiştir (Nur, 30-31). Kadınlara ayrıca ziynetlerini örtmeleri, tesettüre riayet etmeleri bildirilmiştir.

Örtünme, iffetli bir kalbin dışa yansıyan zırhıdır. Örtü; kişiyi yabancı bakışlardan, fit-neden ve şüpheden korur. Aynı zamanda vakar ve ciddiyetin bir göstergesidir. Kadın için örtü gizlenmek, görülmemektir. Fakat günümüzde örtü de amacının dışına çıkmıştır. Gerek renkli hicapları ile gerek makyaj ve takı zinetleri ile gerek el ve kaş-larını göstererek örtü amacından çıkmış durumdadır. Bunun devamında ise iffetsizlik süregelmiştir.

İlim talebesi için ise tesettür, sadece bir giysi değil; ilmin haysiyetini ve vakarını muhafaza eden bir kimliktir.

İlim ve İffetin Bereketi

Âlimler, ilmin bereketinin iffete bağlı olduğunu söyler. İmam Şafiî'nin şu sözü meşhurdur: "İlim, günahı terk edene veri-lir." Günah, ilim nurunu söndürür; iffet ise o nuru artırır. Talebenin örtünmesi, nefsinin korunması, edep ve hayâ ile yaşaması, onun ilminde derinleşmesine vesile olur.

İlim talebesi için iffet, ilmin süsü; örtünme ise iffetin zırhıdır. İffetsiz ilim fayda vermez, iffetini korumayan talebe sözünde tesir bulamaz. Ama iffetini ve örtüsünü muhafaza eden talebe, hem dünyada izzet kazanır hem de ahirette... Rabbinin huzuruna yüz akıyla çıkar.

İffetin Çeşitleri

1. Nefsî İffet

Kişinin şehvetini, arzularını ve harama meyil eden yönlerini kontrol etmesidir. Bu, sadece zinadan uzak durmak değil; bakış-larını korumak, kulağını, elini ve kalbini de yanlış olandan sakınmaktır.

2. Mâlî İffet

El açmamaktır. Başkasının malına, hakkına tamah etmemek, kanaatkâr olmaktır. "İffetli olan yoksula sadaka veri-niz" (Hadis) ifadesi de bunu gösterir.

3. Lisânî İffet

Dili kötü sözden, gıybetten, boş laftan korumak. İlmiyle meşgul olan talebe için özellikle önemlidir. Çünkü ilim, temiz bir dilden sadır olunca bereketlenir.

4. İlmî İffet

İlim talebesinin, ilminden çıkar sağla-maması, bilgiyi dünyevî menfaat için sat-mamasıdır. İlmî meseleleri heva ve nefse göre eğip bükmekten uzak durmasıdır.

3. Sosyal İffet

İnsanlarla münasebetinde edebi gözet-mek, ölçülü davranmak, vakarını koru-maktır. Haya, edep ve vakar; iffetin toplu-ma yansıyan yönleridir.

İffetin İlim Talebesi İçin Anlamı

İlim, kalbin nurudur. İffet, bu nuru muhafaza eden kaledir. İffetini koruyan talebe, hem Rabbine karşı hem de insanlara karşı güven kazanır. Bir ilim talebesi için iffetin yeri çok daha büyüktür. Çünkü talebe, sadece kendisini değil, temsil ettiği dini de taşır. Onun hâli, tavrı, sözü ve görünüşü, çevresindeki insanlara örnek olur. İffetsiz bir talebenin ilmi fayda vermez; çünkü kalpten çıkmayan söz kalplere ulaşmaz.

Âlimlerin Gözünden İlim ile İffet Arasındaki Bağlantı

İmam Malik'in annesi ona şöyle nasihat etmiştir: "Git, önce edep ve iffeti öğren; sonra ilmi."

İmam Malik derslere çıkarken annesi onu güzelce giydirir, başına sarık takar ve şöyle derdi: "İlim, libassız bir kalbe girmez. İffet ve vakar, ilmin elbisesidir."

İmam Ahmed'e genç bir talebe gelir. Çok zeki ve kabiliyetlidir. Ancak kalbi günaha meyletmektedir. İmam Ahmed ona şöyle der: "Ey evladım! Günah ile ilim bir kalpte toplanmaz. Günah, ilmi kalpten söker atar."

Talebe iffetine dikkat etmeye başlayınca kısa zamanda büyük âlimlerden olmuştur.

İbn Mes'ûd (radıyallahu anh) şöyle der: "İnsanlara faydalı olmayan bir ilimden Allah'a sığınırım."

Fayda Vermeyen İlmin Sebeplerinden Biri de İffetsizliktir

İmam Şafiî (rahimehullah), ilimde derinliği ve keskin hafızasıyla bilinir. Fakat bir gün, sokakta yürürken bir kadının ayak bileğine yanlışlıkla gözü takılır. Bu bakış uzun sürmemiştir, fakat kalbindeki nur o kadar hassastır ki hemen fark eder:

"İlimimde bir ağırlık, kalbimde bir daralma hissettim."

Sebebini çözemeyince, hocası Vekî' bin Cerrâh'a sorar. O da ona şöyle der: "Ey Şafiî! İlim, Allah'ın bir nurudur; günahkâra verilmez."

Bu kıssa bize ne anlatır?

- İffet sadece zina etmeme değil; harama bakışı bile terk etmektir.

- İlmin kalpte yerleşmesi, kalbin temizliğine bağlıdır.

- Küçük görünen bir bakış bile, kalpteki ilim nurunu perdeleyebilir.

Unutma ey talebe! İlim yolunda sana lazım olan şeylerin en önemlisi iffettir. Çünkü iffeti olmayanın ilmi de bereketsiz olur. Ama iffetiyle yaşayan talebenin az bir ilmi bile nurlu ve faydalıdır.

İffetli olmak, öyle büyük bir nimettir ki, onunla beraber az bir ilim iffetini korumayanın çok ilimden daha hayırlıdır.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: "Her kim iffetli olmaya çalışırsa, Allah onu iffetli kılar." (Buhârî, Zekât 10; Müslim, Zekât 1054)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى

"Allah'ım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği isterim." (Müslim, Zikir 72)

İlim talebesi iffetsiz olursa ilmi yük olur, iffeti korursa ilmi nurlu olur.

İffet, ilimle birleştiğinde kişiyi hem dünyada izzetli hem ahirette cennet ehli kılar.

Ey ilim Talebesi kardeşim! İlmini iffet ile güzelleştirmen duasıyla..

Gafletten Nasıl Korunabiliriz

Muhammed Fırat

الدَّيْرُ النَّصِيحَةُ
Nasihatimiz Var

Hamd, Âlemlerin rabbi olan Allah'a aittir. Salât ve selam, O'nun kelamını bize ulaştıran, sözleriyle onu tefsir eden, yaşantısıyla onun en güzel uygulamasını bizlere gösteren Allah'ın resulü Muhammed Mustafa'nın üzerine olsun.

Hastalıklar insana isabet ettiğinde onu, yapmakla yükümlü olduğu işlerden alıkoyar. Görevini tam olarak yapmasına engel olur. Hele bu hastalık, insanın en değerli uzvu olan kalpte meydana gelir ve hayatında en değerli şey olan dinini ve imanını etkiliyor ise iş daha da ciddi bir hâl alır. İşte insanın kalbinde meydana gelen, dinine ve imanına büyük zararlar veren hastalıkların en büyüğü gaflettir. Hastalıklardan kurtulmanın en etkili yolu, öncelikle o hastalığı engelleyecek tedbirler almaktır. Gaflet hastalığından da insanı helak etmezden önce kurtulmanın çaresi, bu hastalığa karşı gerekli önlemleri almaktan geçer.

Birincisi: Bu tehlikeli hastalıktan koruması için sürekli olarak Allah (Subhanehu ve Teala)'ya dua etmek. Kulun başına gelen bir musibetten dolayı sabah akşam Allah (Subhanehu ve Teala)'ya dua etmesi o musibetin defedilmesinde en etkili sebeplerdendir. Gaflet de kulun dinini mahveden en büyük musibetlerden olduğuna göre kulun bu hastalıktan kurtulmak için Rabbine çokça dua etmesi gerekir.

Allah (Subhanehu ve Teala) ısrarla kendisine dua eden kullarını sever. Kim dua kapısını çok çalarsa kendisine açılır. Kendisine dua etmeyen ve duadan uzak duran kullarına Allah (Subhanehu ve Teala) gazab eder. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sahabesine Allah'tan afiyet ve selamet istemeyi emrettiği pek çok hadis rivayet edilmiştir.

Abbas b. Abdulmuttalib (radiyallahu anh) şöyle demiştir: "Ey Allah'ın Rasulü! Bana bir şey öğret ki onu Allah'tan isteyeyim" dedim. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) **"Allah'tan afiyet dile!"** buyurdu. Birkaç gün sonra tekrar geldim ve "Ey Allah'ın Rasulü! Bana bir şey öğret ki onu Allah'tan isteyeyim" dedim.

Bunun üzerine Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) **"Ey Abbâs! Ey Rasulullah'ın amcası! Allah'tan dünya ve ahirette afiyet iste!"**¹ buyurdu.

Unutmamak gerekir ki dua, müminin silahı ve belayı defetmede en etkili sebeplerdendir.

İkincisi: Allah'ın mekrinden emin olmamak ve ölüm gelinceye kadar hak üzere sebat etmek için Allah'a dua etmek. Hidayete erdikten sonra dinden dönmekten ve doğru yolu bulduktan sonra sapıtmaktan Allah'a sığınmak gerekir. Çünkü kalpler Rahman'ın iki parmağı arasındadır ve onu dilediği yöne çevirir. Hiç şüphesiz Allah, ayaklarını İslam üzere sabit kılmakla Resulüne ihsanda bulunmuştur.

"Müşrikler, sana vahyettiğimizden başka bir şeyi yalan yere bize isnat etmen için seni, nerdeyse sana vahyettiğimizden saptıracaklar ve ancak o takdirde seni candan dost kabul edeceklerdi. Eğer seni sebatkâr kılmasaydık gerçekten, neredeyse onlara birazcık meyledecektin. O zaman hiç şüphesiz sana hayatın ve ölümün sıkıntılarını kat kat tattırırdık. Sonra bize karşı kendin için bir yardımcı da bulamazdın." (İsra, 73-75)

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) yaratılmışların efendisi, peygamberlerin en şerefli olmasına rağmen sürekli olarak "Allah'ım! Ey kalpleri evirip çeviren Rabbim! Benim kalbimi dinin üzere sabit kıl!" veya "Ey kalpleri çeviren Allah'ım! Benim kalbimi taatine çevir!" diye dua ederdi.

¹ (Ahmed b. Hanbel, Tirmizi.)

Abdullah b. Amr (radiyallahu anhuma)'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) **"Şüphesiz ki Ademoğlunun kalpleri Rahman'ın iki parmağı arasındadır. Onu dilediği yöne çevirir"** buyurmuş ve **"Ey kalpleri çeviren Allah'ım! Benim kalbimi taatine çevir!"** diye dua etmiştir.²

Enes (radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sık sık **"Ey kalpleri çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzere sabit kıl"** diye dua ederdi. **"Ya Rasulallah! Sana ve getirdiğin şeriata inandık bu durumda hala bizim hakkımızda korkuyor musun?"** diye sorduğumda **"Evet! Çünkü kalpler Allah'ın iki parmağı arasındadır, onları dilediği şekilde evirip çevirir"** buyurdu.³

Attığı her adımda Allah (Subhanehu ve Teala)'dan korkup sakınmak salih müminlerin, Allah'ın mekrinden emin olmak ise sapıkların izlediği yoldur. Allah (Subhanehu ve Teala) müminleri överek şöyle buyurmuştur:

"Rablerine olan saygıdan dolayı kötülükten sakınanlar, Rablerinin ayetlerine inananlar, Rablerine ortak tanımayanlar ve Rablerine dönecekleri için yapmakta oldukları işleri kalpleri çarparak yapanlar; İşte onlar, iyiliklere koşuşurlar ve iyilik için yarışır." (Müminun, 57-61)

Müminlerin annesi Aişe (radiyallahu anha) şöyle demiştir:

"Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e "Rablerine dönecekleri için yapmakta oldukları işleri kalpleri çarparak yapanlar" ayetini sordum ve "Onlar, şarap

içen ve hırsızlık edenler midir?" dedim. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Hayır Sıddık'ın kızı! Onlar, kendilerinden kabul edilmemesinden korktukları halde oruç tutan, namaz kılan ve sadaka verenlerdir. İşte onlar, iyiliklere koşuşurlar ve iyilik için yarışır" buyurdu.⁴

Allah (Subhanehu ve Teala) kafirler hakkında ise şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın azabından emin mi oldular? Fakat hüsrana uğrayan topluluktan başkası, Allah'ın (böyle) mühlet vermesinden emin olamaz." (Araf, 99)

Üçüncüsü: Kuran-ı Kerim'i çokça okumak ve ayetler üzerinde tefekkür etmek. Bu hastalığın tehlikelerini, pençesine düşürdüğü kimselerin özelliklerini ve ahiretteki durumlarını öğrenmek için Allah'ın kitabını okumak ve Allah'ın ayetleri üzerinde çokça düşünmek gerekir. Allah (Subhanehu ve Teala) şöyle buyurmuştur:

"Onlar Kuran'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpleri kilitli mi?" (Muhammed, 24)

"Kâfirler yeryüzünde hiç gezmediler mi ki kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görsünler! Sakınanlar için ahiret yurdu elbette daha iyidir. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?" (Yusuf, 109)

"(Sana karşı çıkanlar) hiç yeryüzünde dolaşmadılar mı? Zira dolaşsalar da elbette düşünecek kalpleri ve işitecek kulakları olurdu. Ama gerçek şu ki, gözler kör olmaz. Lâkin göğüsler içindeki kalpler kör olur." (Hac, 46)

"De ki: Yeryüzünde dolaşın, sonra (peygamberleri) yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bakın!" (Enam, 11)

² (Müslim.)

³ (Müslim, Tirmizi, Ahmed b. Hanbel.)

⁴ (Ahmed b. Hanbel, Tirmizi, İbn Mace.)

"Yeryüzünde dolaşp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğunu görmezler mi? Allah onları yere batırmıştır. Kâfirlere de onların benzeri vardır." (Muhammed, 10)

Her müslümanın Kuran-ı Kerim'i okumaya karşı hırslı olması gerekir. Aynı zamanda bu ümmetin en hayırlıları olan selef âlimlerinin bu tehlikeli hastalıkla ilgili yazdıklarını mütalaa etmeli ve onların takip ettiği yol üzere hareket etmelidir. Hiç şüphesiz bu, Allah (Subhanehu ve Teala)'nın kalplerde uzun süre İslam nurunu yaşattığı, İslam'ın yolunu kendisiyle aydınlattığı ve gaflet hastalığının komplikasyonlarını kaldırıp yok ettiği en etkili sebeplerdendir.

Dördüncüsü: Unuttuğun zaman sana doğru yolu hatırlatacak iyi arkadaşlar edinmek. Bu arkadaş, gaflet hastalığına yakalandığında seni uyaran, hata ve yanlış yaptığında sana nasihat edip yanlışını düzelter, her hangi bir konuda senin için hayırlı olanı elde etmene, şer olanı ise defetmene yardımcı olan bir arkadaş olmalıdır. Eskiler "Mümin nasihatçidir, münafık ise aldatıcıdır" derlerdi.

Ebu Musa el-Eşari (radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre Rasullullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"İyi arkadaşla kötü arkadaşın misali, misk taşıyanla körük üfüren kimse gibidir. Misk taşıyan ya sana (ondan) verir yahut satın alırsın yahut da o miskten güzel bir koku sana bulaşır. Körük üfüren ise ya senin elbiseni yakar yahut ondan sana pis bir koku bulaşır."**⁵

Ey kardeşim! Özellikle dinin emirleri hususunda sana nasihat eden salih kimselerle arkadaşlık etmeye özen göster! Kötü amelleri süsleyip de seni aldatan kimseden ise şeytandan kaçır gibi kaç!

Beşincisi: Allah (Subhanehu ve Teala)'nın bahşettiği sayısız nimetlerini anmak. Hem yapmış olduğun amellerle hem de dilinle şükrünü arttır. Hiç şüphesiz şükür sayesinde nimetler çoğalır ve sabit kalır. Nankörlük ise nimetin elden gitmesinin en önemli sebebidir. Allah (Subhanehu ve Teala) şöyle buyurmuştur:

"Hatırlayın ki Rabbiniz size "Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracam ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!" diye bildirmişti." (İbrahim, 7)

Altıncısı: İmanın kalpte kökleşmesi için gökyüzünün ve yeryüzünün ayetlerine, mahlûkatın acayıpliklerine bakmak ve ibret almak. Kulun kalbinin hayat bulup canlanması ve Rabbine yaklaşp O'nu hakkıyla idrak edebilmesi için yeryüzü ve gökyüzündeki Allah'ın ayetlerine bakması ve tefekkür etmesi gerekir. Zira gaflet hastalığını meydana getiren en önemli sebeplerden birisi de; kulun Rabbinin celalini, azametini ve kudretini bilememesidir. Allah (Subhanehu ve Teala) şöyle buyurmuştur:

"Size ne oluyor ki Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz? Oysa sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır." (Nuh, 13-14)

"Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler. Kıyamet günü bütün yeryüzü O'nun tasarrufundadır. O gün gök O'nun eliyle dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin ortak koşmalarından yüce ve münezzehdir." (Zümer, 67)

⁵ (Muttefekun Aleyh.)

"Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri peşinden gelmesinde, insanlara fayda veren şeylerle yüklü olarak denizde yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip de ölü haldeki toprağı canlandırdığı suda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları yönlendirmesinde düşünen bir toplum için birçok deliller vardır." (Bakara, 164)

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır. Onlar ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı anarlar, göl'-erin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler ve şöyle derler: Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!" (Al-i İmran, 190-191)

Yedincisi: Dünyada ve ahirette fayda sağlamayacak işlerden uzak durmak boş vakit geçirmemek. Çünkü insanın faydasız işlerle vaktini boşa geçirmesi, kalbine gafleti yerleştirir ve Hakk'ı görmesini engeller. Vaktin boşa geçirilmesi aynı zamanda kalbin katılaşmasına da sebep olur. Bu nedenle Selef-i Salihin, bizim dünya malını artırmaya gösterdiğimiz gayretten daha fazla vakitlerini boşa geçirmemeye gayret gösterirdi. Onlar daima kendilerine fayda sağlayacak işlerle meşgul olurlardı.

Seleften biri şöyle demiştir: "Dünü ile bugünü eşit olan kimse cahildir, bugünü dünden kötü olan ise lanetlenmiştir."

Yani hayırdan mahrum kalmış ve kovulmuştur. Akıllı kimse her gün bir önceki gününden daha fazla ahiret azığı temin eder. Çünkü geçen her gün, kendisi için tayin edilmiş ömürden geçmekte ve eceline bir adım daha yaklaşmaktadır. Boş vaktin önemi hakkında Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) **"İnsanların çoğunun değerini bilmediği iki nimet vardır. Boş vakit ve sağlık..."** buyurmuştur. Allah (Subhanehu ve Teala) da boş vakitlerimizi en iyi şekilde değerlendirmemiz için bize şu uyarıda bulunmuştur:

"Boş kaldın mı hemen (başka) işe koyul ve yalnızca Rabbine yönel!" (İnşirah, 7-8)

Sekizincisi: İnsanın baş düşmanı olan Şeytandan korunmak için sabah-akşam virdlerine özen göstermek. Gaflet hastalığından korunmak isteyen bir Müslüman Allah (Subhanehu ve Teala)'yı zikretmeyi yaşantısının merkezine yerleştirmelidir.

Allah'ı zikretmeyi boş vakitlerinde yerine getireceği bir amel olarak değil de yaşantısını ve dünyevi işlerini kendisine göre düzenleyeceği en önemli görev görmelidir. Günlük virdlerini asla aksatmamalıdır. Çünkü virdi terk etmek kişiyi gaflete götürür. Zira şeytanın ve dostlarının insana ulaşmasını önlemede en etkili yöntem Allah (Subhanehu ve Teala)'yı zikretmektir. Allah (Subhanehu ve Teala) şöyle buyurmuştur:

"Kendi kendine, yalvararak ve ürpererek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam Rabbini an ve gafillerden olma!" (Araf, 205)

Ayrıca Allah'ı zikretmenin önemini belirten ve buna teşvik eden pek çok hadis

mevcuttur. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Allah'ı zikreden ile zikretmeyenin misali, yaşayan bir kimse ile ölünün misali gibidir."**⁷

Hiç şüphesiz Allah (Subhanehu ve Teala)'yı her an zikretmek, şeytandan ve onun tuzaklarından korunmak için sağlam bir kale ve ele geçirilmesi zor bir sığınaktır. Bu nedenle her kim sabah akşam, yatarken ve ayaktaiken Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den sabit olan zikirleri yapmaya özen gösterirse kalbindeki gaflet azalır. Daha önemlisi Allah'ın korumasıyla hidayet nuru ile aydınlanmış yaşayan bir kalbe sahip olur.

Dokuzuncusu: Dil ve kalem ile insanları Allah'ın dinine, özellikle de gaflet hastalığından sakınmaya davet etmek. Allah'ın izniyle bu, kuldan gafleti ve etkilerini uzaklaştıran en etkili yöntemdir. Öyleyse insanları Allah'ın dinine davet etmek Allah'ın desteklemesinden ve muvaffakiyetinden sonra gaflet hastalığını def eden en güçlü silahtır.

Onuncusu: Nefis muhasebesini ihmal etmemek. Sadakat ve doğrulukla nefis muhasebesine devam eden kimselerde nadiren de olsa bu hastalığın bazı cüzleri baş gösterse bile nefis muhasebesine devam etmesi gerekir. Çünkü nefis muhasebesi yapmak kalbe hayat verir ve uyanık tutar. Kişinin yüce derecelere ulaşmasına vesile olur.

On birincisi: Kişinin eşi, çocukları ve ehlini güzel bir şekilde yetiştirmesi. Onları Rablerine itaate sevk etmeli ve Rableri ile aralarına giren engelleri kaldırmaya çalışmalıdır. Her müslümanın sorumluluğu altında bulunan kimseleri ucube gazetelerden, hayâsız dergilerden, toplumu fesada götüren ve kalbi öldüren

şeytanî eğlencelerden, özellikle de televizyondan koruması gerekir. Zira bunlar İslam akidesini yok eden, ahlakı bozan, yeryüzünde fesadı yayan, ahlaksız şarkıcı veya sanatçıları toplumda örnek alınan kimseler haline getiren vasıtalar. Ayrıca bu vasıtalar müslümanların ailelerini yahudi, hıristiyan, müşrik, laik ve demokratları kısacası müslümanlara düşman olan bütün kâfirlere sevgi beslemelerine vesile olmaktadır. Yine bu vasıtalar Müslüman kadın ve çocukların Rablerine gereği gibi taat ve ibadet etmelerine engel olup Rablerinden uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. Ailesini seven ve iyiliğini isteyen her aile reisinin ailesini Allah'ın gazabına ve şiddetli bir azaba götüren bu gibi pisliklerden uzak tutmakla birlikte onların kurtuluşlarını ve Allah'a yakınlaşmalarını sağlayacak amellere teşvik etmesi gerekir.

Yine her müslümanın ailesine iyiliği emredip kötülüğü nehyeden ve Allah (Subhanehu ve Teala)'nın "(Rahman'ın has kulları) "Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takva sahiplerine önder kıl!" derler. İşte onlara, sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamı verilecek, orada hürmet ve selamla karşılanacaklardır. Orada ebedî kalacaklardır.

Orası ne güzel bir yerleşme ve ikamet yeridir" buyurduğu kullardan olması gerekir. İşte bu, birbirlerine merhamet eden ve din kardeşlerinin Allah'ın gazabından kurtulup cennete girmeleri için çaba gösteren Cennet ehlinin bu dünyadaki vasıflarındandır. Allah (Subhanehu ve Teala) onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

⁷ (Muttefekun Aleyh.)

"İman eden ve soylarından gelenlerde, imanda kendilerine tâbi olanlar (var ya)! İşte biz, onların nesillerini de kendilerine kattık. Onların amellerinden de bir şey eksiltmedik. Herkes kazandıklarına karşı bir rehindir. Onlara canlarının istediği meyve ve etten bol bol verdik. Orada karşılıklı kadeh tokuştururlar ama burada (içki yüzünden) ne saçmalama vardır ne de günaha girme! Hizmetlerine verilmiş, (kabuğunda) saklı inci gibi gençler etraflarında dönüp dolaşırlar. Cennettekiler birbirlerine dönüp şöyle derler: Daha önce biz, aile çevremiz içinde bile (ilâhî azaptan) korkardık. Allah bize lütfetti de bizi vücudun içine işleyen azaptan korudu. Gerçekten biz bundan önce O'na yalvanyorduk. Çünkü iyilik eden, esirgeyen ancak O'dur." (Tur, 21-28)

Allah (Subhanehu ve Teala) bu dünyada ne kendisini ne de ailesini düşünmeyen dünya ve ahiretlerini mahveden müşrikler hakkında ise şöyle buyurmuştur:

"De ki: "Gerçekten hüsrana uğrayanlar, kıyamet günü hem kendilerini hem de ailelerini ziyana sokanlardır. Bilesiniz ki bu, apaçık hüsrandır. Onların üstlerinde ateşten tabakalar, altlarında da (öyle) tabakalar vardır. İşte Allah kullarını bununla korkutuyor. Ey kullarım! Yalnızca benden korkun!" (Zümer, 15-16)

Allah (Subhanehu ve Teala)'dan afiyet ve selamet diler, anne-babamız, eşlerimiz, çocuklarımız, akrabalarımız ve dostlarımızı doğru yola sevk etmesini ve Cennette bizleri bir araya getirmesini isteriz.

2 Savaş Arasında Mısır Ve Müslüman Kardeşler

Burak Özdiğer

Birinci Dünya Savaşı sonrası çizilen yeni sınırlar, yeni yönetimler ve Orta Doğu'daki ülkelerin durumlarını incelemeye Mısır'dan başlayacağız. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında İngiltere'nin Mısır' da kontrolü elinde tutma ve Irak'ta bir manda sistemi kurma çabaları yaygın bir halk direnişiyle karşılaşmıştı. İngiltere iki ülkede de isyanları bastırmış olmakla birlikte, bunun maliyeti çok yüksekti ve daha fazla sürdürülemezdi. İngiltere bunun üzerine anlaşmayla imparatorluk adı verilen bir ittifak sistemini formüle etti. Bu sistemde Mısır ve Irak'a iç işlerini istedikleri gibi yürütecek özgürlükle birlikte sınırlı bir 'bağımsızlık' verilecekti, ama her iki devlet de topraklarında İngiliz askeri üslerinin bulunmasını ve İngiltere için kabul edilebilir olan bir dış politika yürütmeyi kabul edeceklerdi. Böylece İngiltere, gerekli stratejik ihtiyaçlarını ülkeleri doğrudan yönetme masrafını yüklenmeden karşılamış olacaktı. Ancak bu sistemin milli egemenliğin tam olarak kullanılmasına getirdiği kısıtlamalar, yerel siyasal liderler ile İngiltere arasında hep bir çatışma kaynağı olarak kaldı ve dönem boyunca sürekli bir gerginlik yarattı.

Mısır Birinci Dünya Savaşı'nda savaş alanı olmamışsa da, halkı 1914-1928 yılları arasında büyük sıkıntılar yaşamışlardı. İngilizlerin Mısır'ı hem Gelibolu hem de Suriye hareketleri için çıkış noktaları yapması, ülkenin maddi ve insan kaynaklarının Müttefiklerin savaş çabalarına hizmete ayrılması demekti. Çiftlik hayvanlarına ve ürüne el konmuş, binlerce fellah sivil işçi birliklerine alınmış ve İngiliz ordusuyla Osmanlı Suriyesi işgaline götürülmüşlerdi. Enflasyon ve temel gıda maddelerinin kıtlığı şehirlerde ve kırsal kesimde halkı etkilemişti. İngilizlerin Mısır'ı himaye altında bir devlet olarak ilan etmeleri ve 1915'te başlayan sıkıyönetimle iç

siyasal faaliyet tamamen durmuştu. Böylece dört yüzyıllık Osmanlı egemenliği de sona ermiş oluyordu. Mısırlı hükümdarlar uzun zamandır İstanbul'un otoritesinden uzak durmaya çalışmışlardı, ama doğrusu, sultan yerine İngiliz yüksek komiserinin otoritesi altına girmeyi de istememişlerdi. Ayrıca, güçlü dini bağları bulunan bir İslam devletine karşı açılmış savaşa zorla sokulmalarından hiç hoşlanmıyorlardı. Savaş sona erdiğinde zaten var olan hoşnutsuzluk, Mısır toplumunun bütün katmanlarına sirayet etmişti. ABD başkanı Woodrow Wilson'un kendi kaderini tayin etme hakkının erdemleri hakkında söyledikleri, Mısırlı seçkinler arasında güçlü özerklik duyguları uyandırmıştı. Ancak savaş, İngiliz politikacıları Mısır'ın İngiltere'nin imparatorluk çıkarları adına ne denli önemli olduğunu gösterdiğinden İngilizlerin ülkeden kendi istekleriyle çekilmeleri ihtimali yoktu. Lord Lloyd 1929'da Avam Kamarası'nda şöyle diyordu: "Süveyş Kanalı'nın ekonomik ve yeterince savunulacağı tek yer, Kahire'dir. Ancak Mısır seçkinlerinin bir kaçının eylemleri, mevcut İngiliz karşıtı duyguları milli bir ayaklanmaya dönüştürünce İngilizler gafil avlandılar ve Mısır'da kalmaya devam etmek için uzlaşma yoluna gittiler.

Vefd 'in Kuruluşu ve 1919 Devrimi

1918 Kasım ayında büyük toprak sahibi ve hukukçulardan oluşan yedi ileri gelen kişi Mısırlı, hedefi Mısır'ın tam bağımsızlığı olan bir heyet, yani 'vefd' kurdular. Heyet, İngiltere yüksek komiserine başvurarak Paris Barış Konferansı'nda Mısır'ı temsil etmelerine izin verilmesini istedi. İstekleri reddedilince Vefd örgütçüleri Mısır halkına başvurdular. Bağımsızlık mesajlarıyla ülke içinde dolaşarak İngiliz destekli hükümdarları ve onun bakanlarının değil, kendilerinin halkın iradesini temsil ettikleri iddiasına halk desteği aradılar. Böylece modern Mısır

tarihinin en çok desteklenen siyasal partilerinden biri kurulmuş oldu. Asıl Vefd Partisi'nin başında Saad Zaglul (1857-1927) bulunuyordu. Partinin diğer kurucuları gibi Zaglul da kırsal kesimde yetişmiş, el-Ezher'de okuduktan sonra Kahire'deki Fransız hukuk fakültesinden mezun olmuştu. Mısır'ın değişiminin sağladığı eğitim ve meslek fırsatlarıyla yükselmenin klasik bir örneği idi; servetini ve sosyal konumunu Avrupalılaştırmış bir avukat, yargıç ve devlet yöneticisi olarak edinmiş, ancak milli siyasal lider olarak başarısının büyük kısmını Mısır'ın kırsal kesimini etkileyen söylemi ve el-Ezher'le elde etmişti. Vefd'in 1919 yılı başlarında yaptığı Mısır turunda Zaglul, iyi bir hatip ve Mısır kırsalıyla iletişimde özel bir yeteneği olduğunu ortaya koydu. Arkadaşlarıyla birlikte İngiltere'nin himayeyi kaldırmayı reddetmesini halka dayalı bir huzursuzluğa dönüştürmeyi başardı. İngiliz yetkililer Vefd'in kampanyasına Zaglul ile diğer üç lideri tutuklayıp, onu 1919 Mart ayında Malta'ya sürerek karşılık verdiler.

Zaglul'un sürülmesi Mısır halkının bastırılmış duygularının patlamasına yol açtı ve Vefd adına bir destek dalgası meydana geldi. Bağımsızlık lehine gösteriler ilk olarak şehirlerde başladı. İngilizler bu gösterileri güç kullanarak dağıtmaya çalışınca toplantıların şiddeti arttı ve sonunda ülke çapında, 1919 devrimi denen bir karışıklık başladı. Kahire'de hukuk fakültesi ve el-Ezher öğrencilerine tramvay işçileri ve peçeli kadınlar da katılarak, liderlerinin geri getirilmesini ve ülkelerine bağımsızlık verilmesini istediler; avukatlar ve devlet memurları greve giderek mahkemeleri ve bürokrasiyi kapattılar. Kırsal kesimde öfkeli köylüler tren raylarını

söktüler, vagonları yaktılar, İngiliz askerlerini öldürdüler. İngilizler de göstericilere karşı silahlı kuvvetleri sürdürdüler. 1919 yılı sonu geldiğinde 800 Mısırlı öldürülmüş, 400'ü de yaralanmıştı. Sonunda İngiliz yüksek komiseri General Allenby'nin, Zaglul ile arkadaşlarına Paris Barış Konferansı'na katılma izni vermesiyle ortalık sakinleşti. Mısır halkı fedakarlıklarıyla bir sivil yurttaş grubu olan Vefd'i milli temsilci rolüne yükseltmişti. Mısır heyeti Paris'te sempatiyle karşılanmadıysa da, İngiltere Mısır'la olan ilişkisinin geleceği konusundaki tartışmalara Zaglul'u da katmaya karar vermişti. Görüşmeler özellikle Vefd'in tam bağımsızlık istemesi yüzünden iki yıl sürdü. İngilizlerse Mısır egemenliğini kısıtlayacak koşullar getirmekte ısrar etmekteydiler. Sonunda çözüm iki taraf arasında anlaşmadan değil, İngiltere'nin 1922'de tek taraflı bağımsızlık ilanı ile geldi. Buna göre İngiltere himayeyi kaldırdı, Mısır'ı bağımsız ilan etti ve Mısır hükümdarını kral statüsüne yükseltti. Ancak bildiride, 'bağımsızlık' terimiyle alay eden dört çekince yer almıştı. İngiliz hükümeti Mısır'da iletişimin güvenliğinden, Mısır'ı yabancı saldırısı ya da müdahalesi durumunda savunmaktan, Mısır'daki yabancı çıkarların ve yabancı azınlıkların korunmasından ve Sudan ile gelecekteki statüsünden sorumlu olacaktı. Mısır'da İngiliz askeri varlığı böylece garanti altına alınmış, kapitülasyonların devamı sağlanmıştı ve Mısır hala kendi dış politikasına sahip değildi. İngilizler Mısırlılara, Vefd ve onun popüler liderinin iradesine aykırı bir bağımsızlık vermişlerdi; böylece sahne, Mısır'ın savaşlar arası dönemdeki siyasal hayatında yer alacak çatışmalara hazırlanmış oluyordu.

Mısır'ın Liberal Deneyi, 1924- 1936

Vef dçi politikacıların zihinlerinde bağımsızlık fikirleriyle meşruti hükümet birbirlerine bağılıydı. Bu varlıklı ve Avrupa'ya yönelik Mısırlılar, bir anayasa ile bir parlamentonun her nasılsa Mısır'ın iç sorunlarını çözeceğine ve İngilizlerin tam bağımsızlıklarını kabul etmelerini hızlandıracağına inanıyorlardı. İngiltere gerçek bağımsızlık kavramını değilse de meşrutiyet idealini destekledi ve 1923'te bir anayasa ilan edildi. 1924 Ocak ayında ilk parlamento seçimleri yapıldı. Vef d Partisi sandalyelerin yüzde 90'ını alarak popülerliğini kanıtladı ve Zaglul, Mısır'ın ilk seçilmiş başbakanı oldu. Böylece Mısır'ın sıkıntılı ve kısa süreli parlamenter demokrasi deneyimi başladı. Bu, ülkenin modern tarihinde Avrupa çizgileri örnek alınarak parlamenter bir kurum oluşturmaya yönelik ilk gerçek girişimdi. Mısır'ın demokrasisinin etkin biçimde işlemesine engel olan unsurlar arasında dört tanesi şöyle sayılabilir. Birincisi, anayasanın yapısıydı. Krala başbakanı atama ve parlamentoyu feshetme dahil çok geniş yetkiler veriyor ve böylece kurumsal bakımdan zayıf bir yasama gücü oluşturuyordu. Kral Fuad (1917-1936) kraliyet haklarını korumaya kararlıydı ve istediği zaman hükümeti feshetmekten geri kalmıyordu. İkincisi, İngilizler Mısır politikasına müdahaleye devam ettikleri için parlamenter sistemin bütünlüğü baltalanmaktaydı. Üçüncüsü, ne Vef d ne de diğer küçük partiler parlamenter devlet için doğru yol olan uzlaşma ve muhalefete saygı ilkelerini benimsemiş durumdaydılar. Zaglul, kral kadar otoriterdi; parlamento'nun muhalif milletvekillerine horgörüyle bakıyor ve bürokrasiyi niteliklerine bakmadan Vef d destekçileriyle dolduruyordu. Son olarak da, Mısır'ın bağımsızlığı

ve dört çekincenin varlığı, siyasal hayatın Vef d, monarşi ve İngilizler arasında sürekli bir iktidar mücadelesi çevresinde dönmesine yol açmaktaydı. Vef d, tam bağımsızlık ve kralın aleyhine parlamentoya daha fazla yetki istiyordu. Buna karşılık Kral Fuad İngilizlere yanaşarak yetkilerini korumaktan yanaydı ve İngilizler de onu Vef d'e karşı destekliyorlardı. İngilizler Vef d'in yapmayacağı şeyi yapıp dört çekince temeline dayanarak görüşmeye hazır sivil politikacıları da desteklemekteydiler.

Bu unsurların birleşmesi kısa ömürlü hükümetler meydana getiriyordu. Politika, seçkinlerin rekabet halindeki fraksiyonları arasında bir iktidar mücadelesine dönüşmüştü, Mısır toplumunun yüz yüze bulunduğu ciddi iç sorunlara el atılmıyordu. İngiltere 1936'da İtalyanların Etiyopya'daki yayılcılığı karşısında 1922 bildirgesini gözden geçirmeye yanaşınca bağımsızlık kısmen alınmış oldu. İngilizlerle Mısır, Mısır'ın bağımsızlığını tanıyan bir anlaşma imzaladılar. Ancak anlaşma maddeleri arasında, İngilizlerin Süveyş Kanalı bölgesindeki askeri varlıklarını korumaları ve bir saldırı durumunda Mısır'ı savunma hakları yer almaktaydı. Şu halde İngiltere, 1922 bildirgesinin avantajlarını korumuş oluyordu. Tek fark, 1936 anlaşmasının seçimle iş başına gelmiş Vef dçi bir hükümet tarafından imzalanması ve böylece Mısır topraklarında İngiliz askerinin bulunmasına resmen izin verilmiş olmasıydı. Mısır'ın yeni bağımsızlığına ek olarak Avrupa devletleri de, 1937'de Montrö Antlaşması'nı imzalayarak kapitülasyonları kaldırdılar ve karma mahkemelerin 1949'a kadar tedricen kaldırılmasına karar verdiler. Daha geniş bir iç egemenliğin elde edilmesi Mısır politikalarında fazla bir değişiklik yapmadı. Kral Fuad 1936'da ölünce, yerine geçen oğlu Faruk'un ilk dönemki popülerliği, kişisel aşırılıkları nedeniyle zamanla eridi. Laik

siyasal kurumlar oluşturma istekleri kendi çıkarlıklarıyla bağlantılı olduğundan politikacılar şehirli ve kırsal kitlelerden giderek kopmaktaydılar. Zengin meslek sahibi ve toprak sahibi politikacılar, dikkatlerini Mısır'ın şiddetle ihtiyacı olan sosyal yasalara vermek istemediklerinden ithal parlamento sistemi halkın sadakatini kazanamamıştı. Halkta güven oluşturacak bir milli lider de yoktu. Zaglul'un 1927'de ölümü üzerine Mustafa el-Nahas liderliğine geçen Vefd bölünmüş ve yozlaşmıştı. Hala geniş halk kitlelerini peşinden sürükleyebiliyorsa da, eski canlılığını kaybetmiş bulunuyordu. Siyasal liderler Avrupa değerlerini kabul etmeleri ve bunları Mısır toplumuna benimsetmeye çalışmaları yüzünden de halktan uzaklaşmışlardı. Bir gözlemci, liberal deneyimin bu boyutunu 'geleneğe saldırı' olarak nitelemiştir. Bu durum kendini hukuk işlerinin ve kişisel ilişkilerin düzenlenmesinde dini değerlerle kurumların rolünün azaltılmasıyla göstermekteydi. Liberal liderler sözde rasyonel temelleriyle Avrupa uygarlığının ilahi İslami düzenden üstün olduğu inancını yerleştirmeye çalıştıkça Mısır toplumu şiddetli bir sarsıntıya uğradı. Darwinizmden sosyalizme, feminizmden Freudizme kadar Avrupa kökenli fikirler, dönemin gazetelerinde yaygın bir şekilde yer almıştı. İki büyük savaş arası dönemin bazı aydınları ve politikacıları için, Mısır'ın modernliğe uzanan yeni yolunun kültürel kimliğinin yeniden belirlenmesine ihtiyacı vardı. Mısır'ın kültürel mirasının Avrupa'nın liberal geleneklerinden geldiğini göstermek için Sorbonne mezunu Taha Hüseyin (1889- 1973) gibi yazarlar, ülkenin Arap ve İslami geleneğini ikinci plana atarak Yunan ve Firavun geçmişinden gelen sembolleri ön plana çıkardılar. Böylece, firavunculuk doktrini Mısır toprak milliyetçiliğinin önemli sembolü olan ve zengin İslamiyet öncesi

uygarlığını doğuran Nil nehrini yüceltti. Taha Hüseyin'in 1938'de yayınlanan "Mısır'da Kültürün Geleceği" adlı kitabında Mısır'ın Akdenizlilik mirası vurgulandı, Batı Avrupa'nın siyasal ve entelektüel gücünün büyük kısmını borçlu olduğu Yunan uygarlığında Mısır'ın payı ve katkısı olduğu iddia edildi. İslamiyet'in bu şekilde özellikle saf dışı bırakılması, halkı parlamenter rejimden ve halk adına konuştuklarını söyleyen ama onların ekonomik şikayetlerini göz ardı edip İslami duyarlılıklarına hakaret eden politikacılar ve aydınlardan daha da uzaklaştırdı. Mısır feminist hareketinin ortaya çıkışı geleneklere bir saldırı olarak kabul ediliyordu. Kahire'nin üst sınıf kadınları arasında başlayan Mısır feminizmi, Huda Şaravi'nin (1879-1947) ve onun 1923'te kurduğu Mısır Feminist Derneği'nin liderliği çevresinde birleşmişti. Dernek kadınlara oy hakkı, eşit eğitim fırsatı ve evlilik yasalarında reform gibi konular üzerinde durmaktaydı. İngiltere'den tam bağımsızlığı savunuyor ama Vefd Partisi'nin üst sınıftan erkek liderleri gibi Avrupa sosyal değerlerini benimsiyordu ve laik bir yapısı vardı. Feminist hareketin hedefleri, Şaravi ile Saiza Nabravi'nin 1923'te Kahire'nin merkez tren istasyonunda trenden inerken peçelerini çıkartmalarıyla sembolize edilmişti. Mısır Feminist Derneği'nin eğitim taleplerinin bazıları yerine getirildi: Hükümet 1925'te ilk eğitimi kızlar için de zorunlu hale getirdi ve sonraki on yıl içinde kadınlar da ilk kez olarak üniversiteye alındılar. Derneğin aile hukuku reformu kampanyasıysa başarısızlıkla sonuçlandı. Geleneklere saldırı, orta ve üst sınıflardan Mısırlıların büyük çoğunluğunun temsilcileri olamayan eğitilmiş üyelerince yürütülmekteydi. Halkın huzursuzluk duyan unsurları 1920'lerin sonunda ekonomik sorunlarına pratik çözümler bulmak ve ruhsal ihtiyaçlarını gidermek amacıyla, parti yapısı sistemi dışında çalışan örgütlere katılmaya başladılar. Yabancıardan esinlenmiş parlamenter rejime karşı bu halk hareketi, aynı zamanda onun temsil ettiği laikliğe karşı da bir tepkiydi.

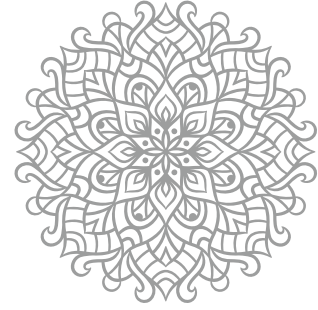
Müslüman Kardeşler

1930'larda ortaya çıkan gönüllü örgütlerin çoğu şu ya da bu şekilde İslami mililitanlığın bir türüydü. Bunlardan en önemlisi -ve yakın Mısır tarihinin en önemli örgütlerinden biri Müslüman Kardeşler'di. Öğretmen Koleji'nden mezun Hasan el Banna'nın 1928'de İsmailiye'de kurduğu örgüt, 1930'larda dramatik bir gelişme göstermiş ve on yılın sonunda Mısır'da 500 şubeye ve on binlerce üyeye ulaşmıştı. Derneğin programı, gelenekselcilik ve yenilikçiliğin karışımıydı. El-Banna'nın, Mısır'ın toplumsal ve siyasal düzlemdeki yenilenmesinin, İslamiyet'in canlandırılmasına yakından bağlı olduğuna inanması bakımından gelenekçiydi. El-Banna bu amaçla şeriatın yeniden yürürlüğe girmesini istiyor, Mısır'ın çektiği bütün ıstırapların kaynağının Kuran ilkeleri yerine hukuki ve siyasal kurumların geçmesi olduğunu söylüyordu. Ancak el-Banna'nın şeriatın yeniden yürürlüğe girmesindeki ısrarı, sadece geçmişin yeniden dirtilmesi isteğiyle sınırlı değildi. Daha önce Muhammed Abduh'un yaptığı gibi o da Müslümanların İslami değerlerine bağlılıklarından fedakarlık yaptıklarını hissetmeden 20. yüzyılın teknolojik ilerlemelelerinden yararlanmalarının bir yolunu aramaktaydı. Abduh gibi o da şeriatın belirli tarihsel durumları karşılamak için formüle edildiğini ve böylece bilgili insan mantığının bir ürünü olduğunu iddia ediyordu. El-Banna'nın görüşünce, yenilenmiş şeriat yoruma açık olacak ve böylece çağdaş bir toplumun ihtiyaçlarına tam olarak uyum sağlayacaktı. El-Banna'nın siyasal önerilerindeki bulanıklık, onun vizyonundan bir şey eksiltmemelidir; o İslami bir devletten ziyade -İslami temeli nedeniyle- sosyal adalet, ekonomik refah ve siyasal uyum sağlayacak İslami bir düzen çağrısında bulunmaktaydı. Müslüman Kardeşler'in İslamiyet

temelli sosyal reform ve sosyal sorumluluk çağrısı, bu hareketi çekici kılan özelliğiydi. Politikacılar birbirleriyle didişirlerken örgüt harekete geçerek Mısır toplumunun geniş bir yelpazesinde varlığını hissettirdi. El-Banna toprağın yeniden dağıtımı, sosyal yardım programlarının getirilmesi ve yerel sermayenin yabancı sermayenin yerine geçmesi gibi ekonomik reformları savunmaktaydı. Mısır'ın yeni gelişen işçi hareketiyle sıkı bağlar kurup, işçilerin sendika ve işsizlik yardımı isteklerini savundu. Özellikle dokuma, ulaşım ve inşaat alanlarında kendi tesislerini kurdu ve işçilere bu şirketlere ortaklık hakkı tanıdı. El-Banna taraftarları, Mısır toplumunu laik ve dini alanlara bölen uçurumu kapatmak için dini eğitimle bilimsel ve teknik konuların eğitimini birlikte veren ilkokullar kurdular. Parasız sağlık klinikleri ve aşevleri kurarak maddi yardım da yapıyorlardı. Müslüman Kardeşler böylesi çeşitli faaliyetleriyle, el-Banna'nın sosyal adaletin bir yasama meselesinden çok daha fazla bir şey olduğunu göstermişti; Sosyal adalet ancak İslami değerlere dönüşerek elde edilebilirdi. Müslüman Kardeşler çok yaygın bir temelde benimseniyordu ve sınıf sınırlarını aşmıştı. Örgüt, şehirli yoksullara ve özellikle kırsal kesimden şehirlere göçmüş olan çok sayıda insana maddi yardım ve manevi huzur sağlamaktaydı. Önlerinde gelecek olarak sadece düşük maaşlı devlet memurluğu ve bir ömür boyu sürecektir düş kırıklığı olan üniversite öğrencileri arasında çok sayıda taraftar bulmuştu. Müslüman Kardeşler'in tam bağımsızlık yanlısı tutumu ve 1936 Antlaşması'yla onun getirdiği bütün tavizlere karşı oluşu da gençleri cezbetmekteydi. Değişen değerler ve giderek karmaşılaşan ilişkiler dünyasında kendilerini kaybolmuş hissedenler için örgüt, İslami değerlerin istikrarlılığını simgeliyor ve kendilerinin de belirsiz gelecekte bir

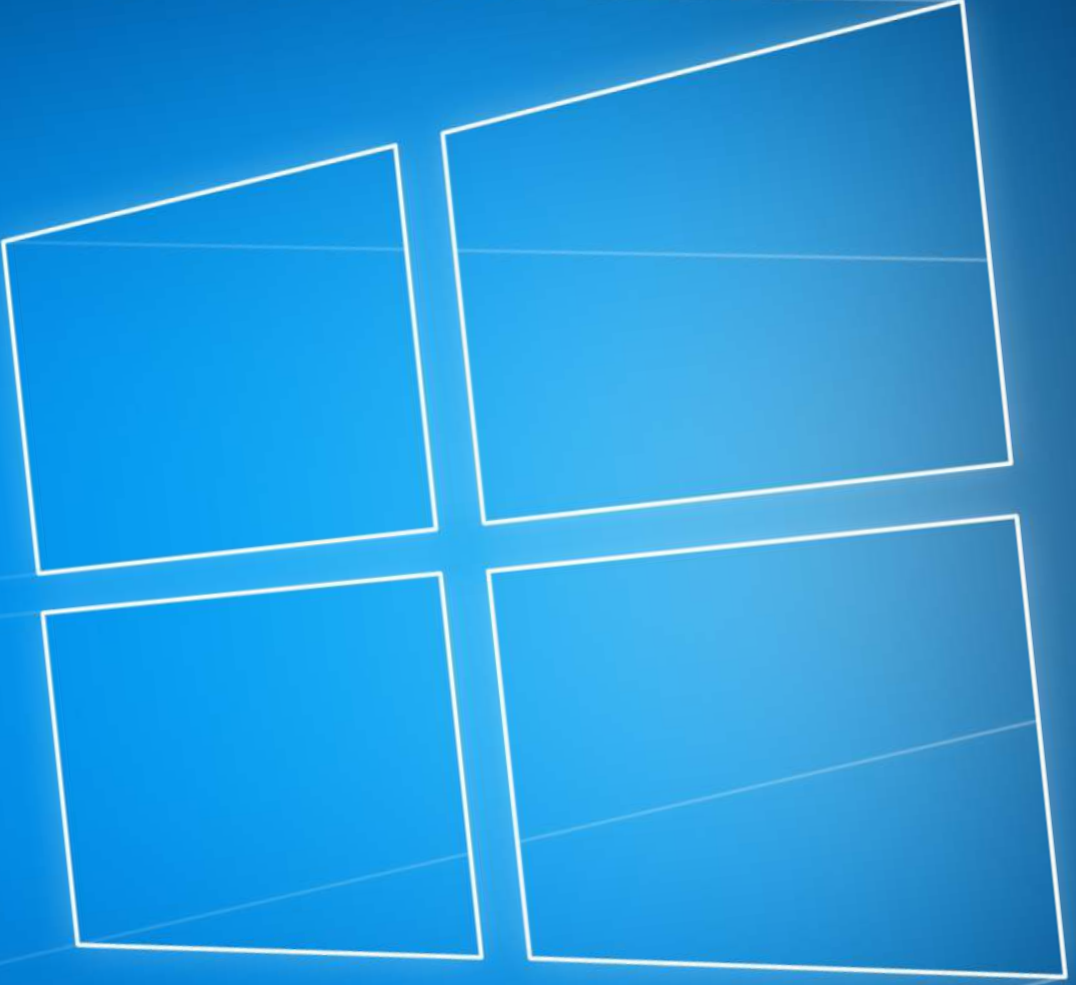
yer bulacakları umudunu veriyordu. Bu güçlü çekicilikleriyle Müslüman Kardeşler, 2. Dünya Savaşı'nı takiben Mısır politikasında epey etkili bir güç olacaktı. Liberal deneyim sırasında dış görüntüye laiklik hakim olmasına rağmen Mısır toplumu, bir bütün olarak İslami köklerine bağlı kalmıştı. 1936'da ülkenin bağımsızlığının sembolik olarak tanınması ve 1937'de Milletler Cemiyeti'ne alınmasına karşılık, kanal bölgesinde İngiliz askeri varlığı, İngiltere'nin kriz zamanlarında Mısır'ın yönünü Kahire'nin değil, Londra'nın belirleyeceğini göstermekteydi. 2. Dünya Savaşı da işte böyle bir krizi hazırlayacaktı.

Özetleyecek olursak, Birinci Dünya Savaşı sonrası İngiliz denetiminde "sözde bağımsız" hale gelen Mısır'da, Vefd Partisi önderliğindeki milliyetçi hareket 1919 Devrimi'yle halk desteği kazandı ancak 1922'de ilan edilen bağımsızlık, İngiltere'nin askerî ve siyasî varlığını koruyan sınırlı bir egemenlikti. 1920'ler ve 1930'larda uygulanan liberal parlamenter sistem, krallığın müdahaleleri, İngiliz etkisi ve elit siyasetin halktan kopukluğu nedeniyle başarısız oldu. Bu süreçte Batılılaşma eğilimleriyle İslami değerler arasındaki gerilim derinleşti; halkın ekonomik ve manevi sorunlarına çözüm getiremeyen laik siyaset, toplumda karşılık bulamadı. Bu ortamda Hasan el-Benna'nın 1928'de kurduğu Müslüman Kardeşler Hareketi, Sosyal Adalet ve İslami dayanışma çağrısıyla hızla yayılarak Mısır siyasetinde etkili bir güç haline geldi ve ülkenin gelecekteki politik yönelimlerini derinden etkileyecek bir toplumsal taban oluşturdu.

Windows 10 dönemi sona eriyor

Burak Eryılmaz

Microsoft, 2015'te tanıttığı ve dünya genelinde milyarlarca cihazda çalışan Windows 10 için yolun sonuna geldi. Şirket, resmî olarak 14 Ekim 2025 tarihinde bu işletim sistemine yönelik ücretsiz güvenlik güncellemelerini sonlandıracağını açıkladı. Bu karar, hem bireysel kullanıcılar hem de kurumsal şirketler için yeni bir dönemin kapısını aralıyor.

Destek süresinin bitmesi demek, Microsoft'un Windows 10'a artık güvenlik yamaları, hata düzeltmeleri veya teknik destek sağlamayacağı anlamına geliyor. Yani sistem çalışmaya devam edecek, ancak siber tehditlere karşı giderek daha savunmasız hâle gelecek.

Bu durum, özellikle internet bağlantılı cihazlarda ciddi riskler doğuruyor. Artık fide yazılımları, kimlik avı saldırıları ve kötü amaçlı yazılımlar karşısında sistem "korumasız" kalacak. Microsoft'un amacı, kullanıcıları Windows 11'e geçmeye teşvik etmek.

Microsoft, Windows 11'i sadece yeni bir arayüzle değil, modern donanım ve güvenlik mimarisıyla tanıttı.

Bunun yanı sıra:

Yapay zekâ entegrasyonu (Copilot) sayesinde kullanıcı deneyimi kişiselleştiriliyor.

Yeni görev çubuğu ve Başlat menüsü, sadeleştirilmiş bir tasarım anlayışı getiriyor.

Android uygulama desteği ile ekosistem daha geniş bir hâle geliyor.

Tüm bunlar, Microsoft'un gelecekteki stratejisinin yalnızca bir işletim sistemi değil, "akıllı masaüstü" fikrine dayandığını gösteriyor. Peki bu yeni işletim sistemine herkes geçebilecek mi?

İşte asıl mesele burada. Windows 11, güvenlik gerekçesiyle eski işlemci modellerine destek vermiyor.

Özellikle 2017 öncesi üretilen birçok bilgisayar, resmî olarak Windows 11'e yükselemiyor.

Microsoft bu kullanıcılar için bir "Extended Security Updates (ESU)" planı sunuyor. Ancak bu güncellemeler ücretli olacak.

Ev kullanıcılarının çoğu için bu, yeni bilgisayar alma baskısı anlamına geliyor.

Kurumlar açısından tablo daha karmaşık.

Büyük ölçekli şirketler, binlerce cihazı birden yenilemek zorunda kalabilir. Bu da hem finansal hem de lojistik açıdan ciddi bir yük getiriyor.

Desteksiz bir Windows sürümü, aslında zamanla açılan bir kapı gibidir. Başlangıçta fark edilmese de, yeni güvenlik açıkları ortaya çıktıkça sistem daha savunmasız hale gelir.

Birçok kötü amaçlı yazılım geliştiricisi, destek sonu yaklaşan işletim sistemlerini hedef alır çünkü açıklar artık yamalanmaz.

Bu nedenle uzmanlar, Windows 10 kullanmaya devam edecek kullanıcıların güvenlik duvarı, antivirüs ve VPN çözümlerini mutlaka güncel tutmasını öneriyor.

StatCounter verilerine göre, 2025 başı itibarıyla dünyadaki bilgisayarların yaklaşık %60'ı hâlâ Windows 10 kullanıyor. Bu, yüz milyonlarca cihaz anlamına geliyor.

Microsoft kullanıcılarını sorunsuz bir biçimde Windows 11'e yönlendirmek istiyor. Ancak bu geçişin yavaş ilerlemesi bekleniyor. Çünkü birçok kişi hâlâ Windows 10'un daha kararlı, hızlı ve sade olduğunu düşünüyor.

Ayrıca Windows 11'in bazı donanım kısıtlamaları, özellikle gelişmekte olan ülkelerde büyük bir engel oluşturuyor.

Kullanıcıların önünde üç temel seçenek var:

Windows 11'e geçmek: Uyumlu donanım sahibi kullanıcılar için en güvenli yol.

ESU planına dahil olmak: Kurumsal kullanıcılar için geçici ama pahalı bir çözüm.

Alternatif işletim sistemlerine yönelmek: Linux gibi açık kaynaklı sistemler, düşük donanımlı bilgisayarlarda mantıklı bir tercih olabilir.

Eğer bilgisayarınız Windows 11 için uygun değilse, verilerinizi yedekleyip alternatiflere hazırlanmak akıllıca olur.

İlginç Bir Bilgi

Microsoft, Windows 10'u piyasaya sürdüğünde, "Bu bizim son Windows sürümümüz olacak" demişti.

Şirketin vizyonu, sürekli güncellenen bir "hizmet olarak işletim sistemi" fikriydi.

Ancak teknoloji dünyasında hiçbir şey sonsuz değil. Windows 11'in gelişile birlikte Microsoft, gelişen donanım dünyasına ayak uydurmak için geleneksel sürüm modeline geri döndü.

Microsoft'un uzun vadeli stratejisi, masaüstü işletim sistemini bulut tabanlı bir deneyime dönüştürmek.

"Windows 365 Cloud PC" bu vizyonun ilk adımı: artık işletim sisteminizi fiziksel bilgisayarınız yerine buluttan çalıştırabiliyorsunuz.

Bu yaklaşım, gelecekte "donanımsız bilgisayar" fikrini bile mümkün kılabilir.

Dolayısıyla Windows 10'un vedası, aslında bir dönemin sonu değil — yeni bir çağın başlangıcı.

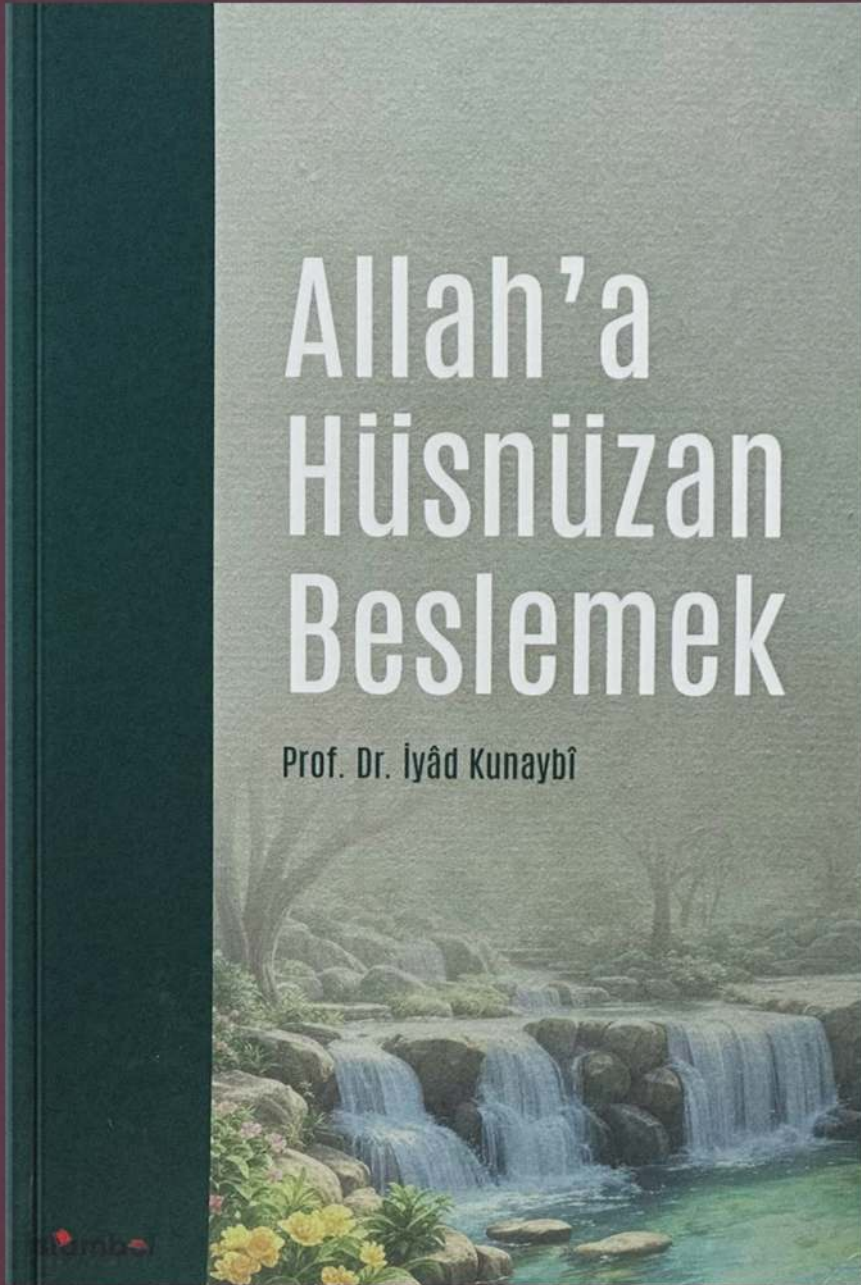
Masaüstü bilgisayarlar akıllanıyor, yapay zekâ masaüstüne taşıyor ve kullanıcılar artık yalnızca cihazlarını değil, deneyimlerini de yükseltiyor.

ALLAH'A HÜSNÜZAN BESLEMELİK

Prof. Dr. İyâd Kunaybî

Başımıza gelen musibeti kendimiz için bir ödüle nasıl dönüştürebiliriz? İmtihan nimetinden nasıl haz alabiliriz? Şartlar ne olursa olsun nasıl mutlu bir hayat sürdürebiliriz? Her olaya nasıl olumlu ve umutlu yaklaşabiliriz? Kalbimizi yalnızca O'ndan korkacak ve sadece O'ndan ümit besleyecek şekilde yüce Allah'a nasıl bağlayabiliriz? Sarsılmaz bir iradeye ve özgür bir ruha nasıl sahip olabiliriz? Kalbimizi, Allah Teâlâ ile buluşmayı arzulayan selim bir kalp hâline getirmek için kaderi kınayıp durmaktan nasıl kurtarabiliriz? Her türlü eksiklikten münezzeh olan yüce Rabbimizi, şartlar ne olursa olsun değişmeyen, koşulsuz bir sevgiyle nasıl sevebiliriz?

Bu kitapta, sadece bu soruların cevaplarını değil, çok daha fazlasını bulacaksınız.

Allah'a Hüsnüzan Beslemek

Prof. Dr. İyâd Kunaybî

Yazar kitapta Rasulullah (sav)'in "Allah Teala 'Ben, kulumun hakkımdaki zannı gibiyim. O, beni andıkça ben onunla beraberim. O, beni içinden anarsa ben de onu içimden anarım. O, beni bir cemaat içinde anarsa, ben de onu daha hayırlı bir cemaat içinde anarım. O, şayet bana bir karış yaklaşacak olursa, ben ona bir zira yaklaşırm. Eğer o, bana bir zira yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırm. Kim bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak giderim. Kim bana şirk koşmaksızın bir arz dolusu günahla gelse, ben de onu bir o kadar mağfiretle karşılarım" hadisini çok güzel bir şekilde şerh etmiştir.

